

YUCOM

Komiteet pravnik
za ljudska prava

INTEGRACIJA PRAVOSUĐA U PRAVOSUDNI SISTEM KOSOVA u kontekstu evropskih integracija i dijaloga Beograda i Prištine

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Norwegian Embassy
Belgrade

This project is financially supported by The Royal Norwegian Embassy in Belgrade <https://www.norway.no/en/serbia/>
Realizaciju projekta finansijski je podržala ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu <https://www.norway.no/en/serbia/>

INTEGRACIJA PRAVOSUĐA U PRAVOSUDNI SISTEM KOSOVA
U KONTEKSTU EVROPSKIH INTEGRACIJA I DIJALOGA BEOGRADA I PRIŠTINE
Izveštaj br. 2 o implementaciji i efektima Sporazuma o pravosuđu

Integracija pravosuđa u pravosudni sistem Kosova u kontekstu evropskih integracija i dijaloga Beograda i Prištine

Izveštaj br. 2 o implementaciji i efektima Sporazuma o pravosuđu

Izdavač

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM
Kneza Miloša 4, 11103 Beograd
www.yucom.org.rs

Za izdavača:

Katarina Golubović

Autori:

Jovana Spremo, Katarina Golubović i Katarina Toskić

Prevod:

Marija Maljan

Dizajn, prelom i štampa:

Dosije studio

Tiraž:

100

ISBN 978-86-83209-96-5

Norwegian Embassy
Belgrade

The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Izveštaj br. 2 „Integracija pravosuđa u pravosudni sistem Kosova u kontekstu evropskih integracija i dijaloga Beograda i Prištine” priredio je YUCOM u okviru projekta “Građanski monitoring za snažnije pravosuđe – Faza 2”, koji se implementira uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške i Balkanskog fonda za demokratiju (BTD). Stavovi i nalazi iz ovog izveštaja su isključivo odgovornost YUCOM-a i ne predstavljaju stavove Ambasade Kraljevine Norveške i Balkanskog fonda za demokratiju (BTD).

**INTEGRACIJA PRAVOSUĐA
U PRAVOSUDNI SISTEM KOSOVA U KONTEKSTU
EVROPSKIH INTEGRACIJA I DIJALOGA
BEOGRADA I PRIŠTINE**

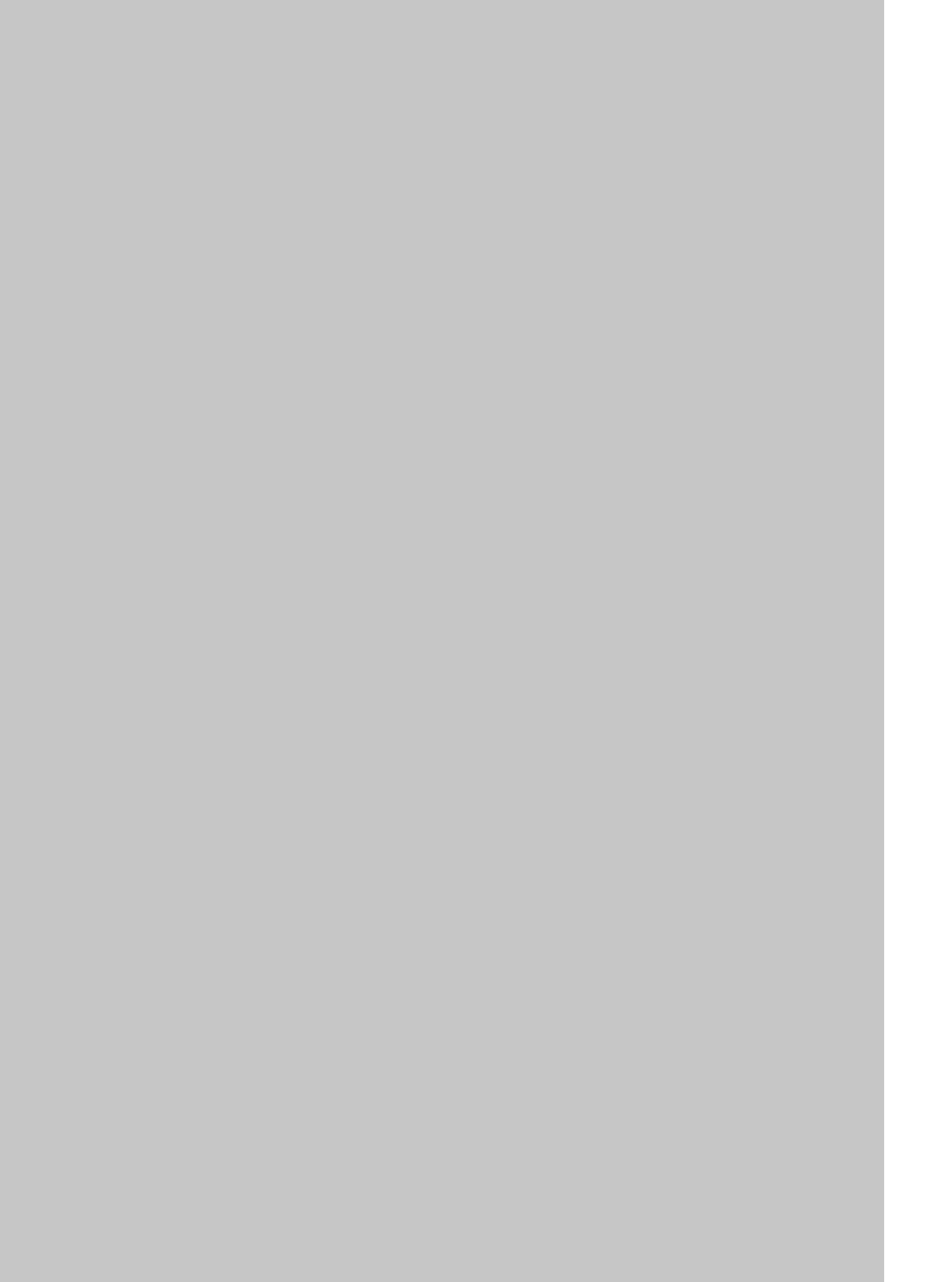

Izveštaj br. 2 o implementaciji i efektima Sporazuma o pravosuđu

Februar 2021. godine

SADRŽAJ ▶▶

1. Uvod	7
2. Pravosuđe u okviru dijaloga Beograda i Prištine	8
2.1. Preduslovi za integraciju pravosuđa na severu Kosova	8
2.2. Sporazum o pravosuđu	10
3. Obaveze Srbije u postupku pristupanja EU – Poglavlje 35	13
4. Novi kontekst dijaloga Beograda i Prištine	17
5. Primena Sporazuma o pravosuđu – stanje i problemi	19
5.1. Stupanje na sudijsku i tužilačku funkciju	19
5.2. Izazovi za funkcionisanje integrisanog pravosuđa	22
5.2.1. Organizacija rada i sistematizacija	22
5.2.2. Administrativni, tehnički i prostorni kapaciteti	24
5.2.3. Upotreba srpskog jezika i pisma	25
5.2.4. Raspodela i rešavanje predmeta	27
5.2.5. Vrednovanje rada	29
5.2.6. Dejstvo pravosnažnih presuda i odluka „paralelnih institucija“	30
5.2.7. Nadležnost za rešavanje i čuvanje starih predmeta	31
5.3. Pristup pravdi i poverenje građana	37
5.4. Funkcionisanje pravosuđa tokom pandemije COVID 19	39
5.4.1. Pristup pravdi na severu Kosova u toku vanrednog stanja	42
6. Zaključak i preporuke	43
6.1. Preporuke za unapređenje dijaloga Beograda i Prištine (za EU)	43
6.2. Preporuke za unapređenje funkcionisanja integrisanog pravosuđa na Kosovu	44
6.3. Preporuke za obezbeđivanje pristupa pravdi	45

1. Uvod

Izveštaj br. 2 o implementaciji i efektima Sporazuma o pravosuđu “Integracija pravosuđa u pravosudni sistem Kosova u kontekstu evropskih integracija i dijaloga Beograda i Prištine” rezultat je istraživanja Komiteta pravnikâ za ljudska prava YUCOM u periodu od aprila 2019. godine do decembra 2020. godine. Ovaj izveštaj, pored nalaza o tome kako je došlo do početka primene sporazuma i integrisanja srpskog pravosuđa u institucije Kosova, prikazuje trenutno stanje funkcionisanja sada integrisanih pravosudnih institucija tokom tri godine primene Sporazuma. Polazeći od nalaza prvog izveštaja, drugi izveštaj posebno obrađuje uključenost srpskih sudova u ostvarenju pristupa pravdi građana koji žive ili ostvaruju prava na teritoriji Kosova. Nalazi pokazuju da li je i u kojoj meri došlo do unapređenja pristupa pravdi građanima i građankama severa Kosova.

Poglavlje 35, kao i Poglavlja 23 i 24, predstavljaju ključna poglavlja u procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji, jer daju okvir za uživanje svih prava i obaveza. Budući da ispunjavanje merila iz ovih poglavlja najviše direktno utiče na živote građana Srbije, kao i građane Kosova, Srbija ima odgovornost da kroz ispunjavanje istih i napredak u dijalogu u najvećoj meri omogući uslove da ovi građani mogu da ostvare svoja prava posebno u pogledu pristupa pravdi. Vladavina prava je, takođe, uslov za napredak u procesu evrointegracija Kosova. Za nesmetan pristup pravdi neophodno je omogućiti jednak tretman svih građana pred pravosudnim institucijama, što ostaje kao obaveza vlasti u Prištini.

Integracija srpskih sudija i tužilaca u kosovski pravosudni sistem inicirana je Briselskim sporazumom, a realizovana početkom primene Sporazuma o pravosuđu 2017. godine. Da bi takav sistem omogućio pristup pravdi građanima neophodno je stalno pratiti i uočiti prepreke koje se javljaju kao efekat primene. Ovo istraživanje polazi iz perspektive efekata koje je Sporazum imao na prava građana, te nudi preporuke za prevazilaženje uočenih prepreka.¹

---

1 Veliku zahvalnost za podršku prilikom sporovodenja istraživanja, čiji je rezultat ovaj izveštaj, dugujemo kolegama iz NVO Aktiv i Centra za demokratsku kulturu ACDC iz Mitrovice, kao i svim intervjuisanim sagovornicima i sagovornicama iz Mitrovice, Prištine i Leskovca.

2. Pravosuđe u okviru dijaloga Beograda i Prištine

Prvi sporazum o principima koji regulišu normalizaciju odnosa Beograda i Prištine, poznatiji kao Briselski sporazum, nakon iscrpnih pregovora, potpisan je 19. aprila 2013. godine. Sporazum sadrži 15 tačaka od kojih se tačka broj 10 odnosi na pravosuđe. Kako se navodi: „Sudske vlasti biće integrisane i funkcionisaće u okviru pravnog sistema Kosova. Apelacioni sud u Prištini će uspostaviti veće koje će biti sastavljeno od većine sudija kosovskih Srba, koje će biti nadležno za sve opštine u kojima su Srbi većinsko stanovništvo. Odeljenje Apelacionog suda, koga čine administrativno osoblje i sudije, imaće stalnu kancelariju u severnoj Mitrovici (Okružni sud u Mitrovici). Svako veće spomenutog Odeljenja će biti sastavljeno od većina sudija kosovskih Srba. U zavisnosti od prirode slučaja o kome je reč, veće će činiti odgovarajuće sudije“.²

Prema *Planu primene Briselskog sporazuma* prva predviđena aktivnost u pogledu implementacije dela koji se odnosi na pravosuđe bila je da se do kraja maja 2013. godine uspostavi radna grupa za implementaciju ovog dela Sporazuma koja će razviti detaljne planove za integraciju pravosudnih institucija Srbije u kosovske strukture i biti zadužena za uspostavljanje novih struktura u skladu sa ugovorom, uključujući osnovne sudove i kancelarije javnih tužioca u opštinama sa srpskom većinom.³ Srbija je bila u obavezi da izvesti o broju pripadnika pravosuđa na Kosovu koji su izrazili zainteresovanost za uključivanje u kosovski pravosudni sistem, nakon usvajanja *Zakona o amnestiji*, dok je Kosovo trebalo da obezbedi pozicije za to osoblje unutar svojih struktura. Dogovoreno je i da sastav sudstva reflektuje etnički sastav teritorijalne nadležnosti svakog suda.

2.1. Preduslovi za integraciju pravosuđa na severu Kosova

Kako *Plan o primeni Briselskog sporazuma* izričito navodi obe strane će preduzeti sve neophodne izmene pravnog okvira, uključujući i primenu Zakona o amnestiji.⁴ Kako bi se uopšte mogli primenjivati sporazumi iz političkog dijaloga Beograda i Prištine bilo je neophodno i usvojiti ovakav zakon. Naime, pomenutim zakonom uređuju se „uslovi i postupak kojim se daje amnestija licima koja su osuđena za krivična dela, licima koja su krivično gonjenjena za krivična dela, ili licima koja mogu biti predmet krivičnog gonjenja za krivična dela izvršena pre 20. juna 2013. godine unutar teritorije

---

2 [Prvi sporazum o principima koji regulišu normalizaciju odnosa Beograda i Prištine](#), Brisel, april 2013. godine.

3 Funkcionisanje Radne grupe, odnosno konkretni podaci o radu nisu javno dostupni.

4 Implementation Plan of the Agreement on the Normalization of Relations between Belgrade and Pristina, Brussels, 2013.

koja sada čini Republiku Kosova“.⁵ Izvršiocri krivičnih dela među koja spadaju i “napad na ustavno uređenje, oružana pobuna, ugrožavanje teritorijalnog integriteta i ustavnog poretka, špijunaža, nelegalni prelaz granice, podsticaji na nacionalnu, rasnu i versku mržnju, nemir i netolerancija, uništenje ili oštećenje imovine, podmetanje požara, neovlašćeno posedovanje oružja, izbegavanje poreza, krijumčarenje robe” oslobađaju se od krivičnog gonjenja ili izvršenja kazne.⁶ Opet, može se reći da Zakon nije u velikoj meri doticao predstavnike pravosuđa, koliko pripadnike policije i civilne zaštite.⁷

Upravo zbog činjenice da su dugi niz godina postojale paralelne institucije na severu Kosova, uključujući i pravosudne institucije, nije postojao drugi način da se oni koji su radili u tim institucijama integrišu u kosovski sistem, a da pri tom ne odgovaraju za niz krivičnih dela, pre svega protiv kosovskog ustavnog poretka.⁸ Zakon o amnestiji je zaživeo u septembru 2013. godine. Srpski sudovi pristali su da rešavaju predmete pokrenute pre 15. jula 2013. godine i donesu odluke do septembra te godine, po čemu je te institucije trebalo zatvoriti, međutim još neko vreme nastavili su da rešavaju takozvane „hitne predmete“.⁹

Pripadnici zajednice kosovskih Srba su se nakon 1999. oslanjali na pomenute sudove koji su funkcionisali u pravosudnom sistemu Srbije, paralelno sa funkcionisanjem UNMIK-ovih sudskih struktura. Ove institucije predstavljale su jedini pristup pravdi budući da u više situacija nisu bili u mogućnosti ili nisu bili voljni da se obrate sudovima UNMIK-a, kako je postojao vakum u pravosuđu pod upravom UNMIK-a na severnom Kosovu.¹⁰ Još jedna važna stavka koja je rezultirala iz dijaloga Beograda i Prištine jeste čvrst kompromis u pogledu priznanja presuda i odluka pravosudnih institucija koje su funkcionisale u paralelnom sistemu.

Međutim, način priznavanja ovih presuda nije još uvek definisan, čime se stvara pravna nesigurnost. Kako ne postoji pravni okvir niti uputstvo od pravosudnih saveta Kosova ili Ministarstva pravde, ostaje nejasno da li su one direktno prihvaćene i deo kosovske sudske prakse, da li je potrebno ponovo odlučivati o njima od strane Osnovnog suda u Mitrovici ili na neki treći način rešiti ovaj problem.¹¹

---

5 Zakon br. 04/L-209 o amnestiji, *Službeni List RKS 39/2013*.

6 Radio-televizija Srbije, “[Zakon o amnestiji u skladu sa ustavom](#)”, 04. septembar 2013. godine.

7 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

8 Marković, Igor, „Brussels Agreement – a (delayed) peace accord“, Faculty of political sciences, Belgrade, 2015. p. 26.

9 Ne i krivične. Prema: BIG DEAL koalicija, “Civilizovana monotonija - Građanski nadzor primene Sporazuma između Kosova i Srbije”, Beograd, 2016, str.36.

10 Misija OEBS na Kosovu, “Paralelne strukture na kosovu 2006-2007”, Priština, 2007, str. 16.

11 Hoxha, Rreze and Francisco José García Martínez, “Going south? Integration of Serb Judges and Prosecutors from the North into the Kosovar Justice System”, Group for Legal and Political Studies, Belgrade, 2018, p. 8.

2.2. Sporazum o pravosuđu

Prema Prvom sporazumu, integraciju pravosudnih institucija trebalo je sprovesti do kraja 2013. godine. Kako se to nije desilo, pravosudne institucije funkcionisale su u pravnom vakumu, a cela 2014. godina okarakterisana je kao godina stagnacije u pogledu primene Briselskog sporazuma. Na sastanku u Briselu u februaru 2014. godine, kako se navodi, strane su smanjile razlike u stavovima i naglasile da su blizu postizanja sporazuma sa detaljima.¹² Od 15. jula 2013. godine sudovi na Kosovu, koji su i dalje praktično bili u pravosudnom sistemu Republike Srbije nisu više primali krivične predmete, prema instrukcijama koje su dobijene od Ministarstva pravde Republike Srbije.¹³ Više od šest meseci nije postupano u krivičnim predmetima u četiri opštine na severu Kosova, što je izazvalo mnoge probleme koji se i danas osećaju.¹⁴

Sporazum o pravosuđu konačno je postignut u februaru 2015. godine, skoro godinu i po dana nakon predviđenog roka.¹⁵ Sam tekst Sporazuma ostao je nedorečen i bez jasnih vremenskih odrednica kada bi pojedine tačke trebalo da budu ispunjene. Sporazum je dao načelne smernice za integraciju sudija, tužilaca i administrativnog osoblja u kosovski pravosudni sistem i predvideo klauzule o obezbeđenju i adaptaciji objekata.

Tabela 1: Sporazum o pravosuđu

1. Na pravosudne institucije će se primenjivati kosovski zakoni u skladu sa Prvim sporazumom.
2. Postojaće jedan Osnovni sud i jedno Osnovno tužilaštvo za region Mitrovice.
3. Osnovni sud u Mitrovici će se nalaziti u više objekata.
4. Postojaće četiri ogranka Osnovnog suda u Mitrovici u regionu Mitrovice (Zubin Potok, Leposavić, Srbica, Vučitrn).
5. Najveći deo predmeta koji potiču iz opština u kojima se ogranci nalaze, sudiće se u ovim ograncima, u skladu sa zakonom.
6. Na Kosovu, predsednik osnovnog suda odlučuje o raspodeli predmeta.
7. Raspodela predmeta tužiocima se zasniva na stručnosti, specijalizaciji, ličnom iskustvu i poznavanju lokalne sredine, u skladu sa kosovskim zakonom.
8. U najvećem broju predmeta u osnovnom sudu sudi sudija pojedinac, u skladu sa kosovskim zakonom.
9. Obe strane će biti zastupljene u svim objektima Osnovnog suda u Mitrovici, Osnovnog tužilaštva i Odeljenju Apelacionog suda u Mitrovici.

12 Civilizovana monotonija - Građanski nadzor primene Sporazuma između Kosova i Srbije, BIG DEAL, Crta, Beograd 2016, str. 38.

13 Izveštaj o implementaciji Briselskog sporazuma, BIRODI, Beograd, 2015, p. 12.

14 Izgubljeni u stagnaciji - Građanski nadzor primene Sporazuma između Kosova i Srbije, BIG DEAL, Crta, Beograd 2015, str. 36-38.

15 Sporazum o pravosuđu, 9.februar 2015. godine, na srpskom dostupno na: <http://www.kim.gov.rs/p06.php>.

10. U delu Osnovnog suda u Mitrovici koji se nalazi u Severnoj Mitrovici većinu će činiti Srbi sa Kosova.

11. Deo Osnovnog suda u Mitrovici koji se nalazi u Severnoj Mitrovici, će se sastojati od:

- Odeljenja Apelacionog suda u Mitrovici, koje će činiti 5 sudija iz redova kosovskih Srba i 2 sudija iz redova kosovskih Albanaca,
- Odeljenja za teška krivična dela za ceo region Mitrovice, koje će činiti 4 sudije iz redova kosovskih Srba i 4 sudije iz redova kosovskih Albanaca,
- Dela opšteg odeljenja za suđenje za sva krivična dela za Severnu Mitrovicu, Južnu Mitrovicu i Zvečan.

12. Drugi deo Osnovnog suda u Mitrovici koji se nalazi u Južnoj Mitrovici, će se sastojati od:

- Odeljenja za maloletnike za ceo region Mitrovice,
- Dela opšteg odeljenja za suđenje u parničnim postupcima, po neospornim zahtevima, za prekršaje za Severnu Mitrovicu, Južnu Mitrovicu i Zvečan.
- Ovaj deo će se nalaziti u Južnoj Mitrovici u zgradi takozvane „Jugobanke“, ili nekoj drugoj zgradi prema dogovoru dve strane.

13. Predsednik Osnovnog suda u Mitrovici je kosovski Srbin iz severnog dela Kosova.

14. Glavni tužilac Osnovnog tužilaštva u Mitrovici je kosovski Albanac. Prostorije se nalaze u Administrativnoj kancelariji Severne Mitrovice (MNAO), u Bošnjačkoj Mahali ili nekoj drugoj zgradi, prema dogovoru dve strane.

15. Kosovski Srbin će biti rukovodilac Odeljenja Apelacionog suda sa sedištem u Severnoj Mitrovici. Potpredsednik Apelacionog suda će biti kosovski Srbin u Prištini.

Srpske sudije polagale su “statusno neutralnu zakletvu”, odnosno “posebnu vrstu zakletve koja neće biti ista kao zakletva koju polažu sudije kosovski Albanci”.¹⁶ Prema *Zaključima EU posrednika o pravosuđu* spisak sudija, tužilaca i administrativnog osoblja za integraciju usaglašen i dostavljen 17. oktobra 2016. godine.¹⁷ Istim dokumentom naglašeno je da su se strane su složile da sudije, tužioci i administrativno osoblje budu imenovani 10. januara 2017. godine, i time integrisani u pravosuđe Kosova. Međutim, to se nije desilo u predviđenom roku, već tek više od pola godine kasnije, budući da EU, između ostalog, nije bila zadovoljna napretkom i raspisivanjem konkursa za popunjavanje položaja predsednika Osnovnog suda u Mitrovici.¹⁸ Nakon zastoja u početku implementacije u Briselu je 31. avgusta 2017. postignut dogovor o primeni Sporazuma o pravosuđu, podrazumevajući potpunu integraciju sudija i tužilaca u kosovski pravosudni sistem do 17. oktobra te godine.¹⁹

16 Insajder, “Srpske sudije i tužioci položili zakletvu pred Hašimom Tačijem”, 24. oktobar 2017. godine, dostupno na:

17 Zaključci EU posrednika o pravosuđu, 30. novembar 2016. godine, dostupno na: <http://www.kim.gov.rs/p24.php>.

18 Blic, “Kocijančič: Sporazum Beograda i Prištine o pravosuđu će biti završen: Mediji: nema uslova za rad integrisanog sudstva”, 9. januar 2017. godine.

19 N1, “U oktobru integracija sudija u kosovski pravosudni sistem”, 31. avgust 2017. godine, dostupno na:

Kako se navodi u *Izveštaju o dijalogu između Beograda i Prištine* iz 2017. godine imenovanje sudija i tužilaca je konačno realizovano 24. oktobra 2017. godine.²⁰ Ukupno je integrisano 40 sudija i 13 tužilaca,²¹ kao i 145 zaposlenih koji su do tada bili zaposleni u sudovima i tužilaštvima. Navodi se i da je Srbija zarad uspeha procesa integracije insistirala da se reše pitanja koja se tiču uspostavljanja procedura za imenovanje sudija porotnika, sudskih izvršitelja i notara iz redova srpske zajednice, kao i druge aktivnosti radi uspostavljanja efikasnog i operativnog pravosudnog sistema u opštinama sa većinski srpskim stanovništvom. Zvanično, prvi radni dan integrisanog pravosuđa bio je 6. novembar 2017. godine.

---

20 Kancelarija za Kosovo i Metohiju i Kancelarija za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, "[Izveštaj o napretku u dijalogu Beograda i Prištine, Oktobar 2017. godine](#)", Beograd, 2017.

21 Različiti izveštaji ukazuju na različit broj integrisanih predstavnika pravosuđa, te se broj integrisanih sudija kreće od 40 do 44, a tužilaca od 12 do 14.

3. Obaveze Srbije u postupku pristupanja EU – Poglavlje 35

Kada govorimo o pregovorima između Beograda i Prištine, ovaj politički proces usko je isprepletan sa procesom pristupanja Srbije Evropskoj uniji, do mere da se može reći da potonje zavisi od rezultata pregovora. Praćenje primene i efekata Sporazuma o pravosuđu relevantno je za sve koji prate proces normalizacije odnosa između Beograda i Prištine i poštovanje vladavine prava u procesu pristupanja Evropskoj Uniji. U pregovaračkom procesu Srbije Poglavlje 35, koje obično obuhvata pitanja koja ne mogu da se svrstaju ni u jedno drugo pregovaračko poglavlje ili služi za raspravu o pitanjima koja se pojave nakon što je određeno poglavlje privremeno zatvoreno, odnosi se i na praćenje dijaloga Beograda i Prištine.

Pomenuto poglavlje ne zamenjuje dijalog Beograda i Prištine pod okriljem Evropske unije, već ga dopunjava kroz primenu dogovora nastalih u okviru dijaloga. Razvoj događaja u okviru dijaloga uzima se u obzir u pregovaračkom procesu, te Evropska unija naglašava da ukoliko dođe do stagnacije u normalizaciji odnosa Srbije sa Kosovom, EU može čak i na sopstvenu inicijativu da predloži “da preporuke za otvaranje i/ili zatvaranje drugih pregovaračkih poglavlja ne budu date, i prilagoditi-pripadajući pripremni rad, prema potrebi, sve dok se ne pristupi rešavanju ove neujednačenosti”.²² U pogledu jasnog opredeljenja Srbije da u skoroj budućnosti postane ravnopravna članica Evropske unije, i kako bi se pomenuti scenario izbegao, neophodno je pojačati napore na ispunjavanju obaveza iz navedenog Poglavlja.

U pogledu obaveza Srbije u okviru Poglavlja 35 koje se odnosi na pravosuđe, *Zajednička pozicija EU Poglavlje 35* navodi da “Srbija treba da se postara da ispuni svoj deo rada na sprovođenju sporazuma (...) kao i drugih elemenata Prvog sporazuma od aprila 2013. godine (policija, pravosuđe, civilna zaštita)”.²³ Od prelaznih merila navode se sledeća:

1. Srbija nastavlja da se konstruktivno angažuje u postizanju sporazuma o sudskom administrativnom osoblju i prostorijama za rad;
2. Srbija potvrđuje prestanak službe za sve zaposlene u pravosuđu koji treba da budu integrisani;
3. Srbija donosi posebne propise u pogledu srpskih sudskih institucija na Kosovu kako je predviđeno srpskim Zakonom o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava;
4. Prema potrebi, Srbija dostavlja tromesečni izveštaj o isplatama penzijskih naknada sudskom osoblju integrisanom u sudska veća i veća tužilaca Kosova.

---

22 Evropska Unija, “Zajednička pozicija EU Poglavlje 35, 30. novembar 2015. godine”, Brisel, 2015, str. 3.

23 Evropska Komisija, “Zajednička pozicija EU Poglavlje 35, 30. novembar 2015. godine”, Brisel, 2015, str. 2-3.

Analiza prelaznih merila predloženih u Nacrtu zajedničke pregovaračke pozicije za poglavlje 35, navodi i konkretne komentare u pogledu mogućnosti ispunjavanja merila.²⁴ Tako se, u pogledu konstruktivnog angažovanja o postizanju sporazuma o administrativnom osoblju i prostorijama, navodi da “je moguće ispuniti u relativno kratkom roku kada je u pitanju zgrada suda. Kada je u pitanju dogovor o administrativnom osoblju, tu je veliki problem nemogućnost dogovora o sekretaru suda, jer je to ključna pozicija za funkcionisanje institucije”. Naime, nije predviđeno zaključivanje posebnog ugovora o administrativnom osoblju, ali je ovo pitanje delimično rešavano na isti način kao i prestanak dužnosti srpskih sudija i tužilaca koji su integrisani u pravosudne institucije na Kosovu. Položaj zaposlenih u pravosudnim institucijama koje su funkcionisale u okviru srpskog pravosuđa na teritoriji AP KiM uređen je *Uredbom o ostvarivanju posebnih prava pravosudnih funkcionera i zaposlenih u pravosudnim organima i Upravi za izvršenje krivičnih sankcija sa teritorije AP Kosovo i Metohija*, koja je stupila na snagu 26. oktobra 2017. godine.²⁵

Navedena Uredba odnosi se na ostvarivanje posebnih prava sudija i zamjenika javnih tužilaca u Prekršajnom sudu u Kosovskoj Mitrovici, Osnovnom sudu u Kosovskoj Mitrovici, Višem sudu u Kosovskoj Mitrovici, Osnovnom javnom tužilaštvu u Kosovskoj Mitrovici i Višem javnom tužilaštvu u Kosovskoj Mitrovici, kao i posebnih prava zaposlenih u pravosudnim organima. Posebna prava podrazumevaju **pravo na posebnu penziju i pravo na zdravstveno osiguranje**. “Pravosudni funkcioneri i zaposleni u pravosudnim organima ostvaruju posebna prava ako na dan stupanja na snagu ove uredbe vrše samo pravosudnu funkciju u pravosudnim organima ili ako su zaposleni samo u pravosudnim organima. Zaposleni u upravi ostvaruju posebna prava ako su na dan stupanja na snagu ove uredbe zaposleni samo u upravi. Zaposleni u pravosudnim organima i upravi ostvaruju posebna prava i kada su zaposleni na određeno vreme”.²⁶

Kada je reč o posebnim zakonskim regulativama vezanim za *Zakon o sedištim i područjima sudova i tužilaštva u RS*, vlasti su se držale stava da je merilo praktično nemoguće ispuniti u skladu sa važećim Ustavom RS i zakonima. Ni do momenta izrade drugog izveštaja nije došlo do donošenja posebnog zakona u vezi sa sudovima i javnim tužilaštvima na teritoriji AP KiM, iako je Zakonom o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštva u Republici Srbijipredviđeno njegovo donošenje do31. decembra 2013. godine.²⁷

Kvartalni izveštaji kosovskim sudskim i tužilačkim savetima o isplatama penzija penzionisanim sudijama i tužiocima koji su integrisani u pravosudne institucije na Kosovu, navodno nije obaveza koju je Srbija preuzela bilo kojim sporazumom. Takođe, za takvo postupanje, ne postoji osnov u važećim zakonima i propisima u RS. Budući da Srbija nema direktnu korespondenciju sa kosovskim savetima sudija i tužilaca,

24 Kossev, “Poglavlje 35 (DOKUMENT): Šta EU očekuje od Srbije za Kosovo a kako to Srbija komentariše!”, 15. oktobar 2015. godine.

25 Uredba o ostvarivanju posebnih prava pravosudnih funkcionera i zaposlenih u pravosudnim organima i Upravi za izvršenje krivičnih sankcija sa teritorije Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija, “Službeni glasnik RS”, broj 95/17.

26 Član 2, Ibid.

27 Član 12, Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštva, “Sl. glasnik RS”, br. 101/2013.

smatra se malo verovatnim da će istom podnositi izveštaje. Javnosti nisu dostupni podaci o izradi ovakvih ili bilo kojih drugih izveštaja Srbije u pogledu ispunjenosti merila.

Sa druge strane jedno od merila iz skrininga koja se tiču nezavisnosti pravosuđa u okviru *Izveštaja o skriningu za Poglavlje 23*, koja je kao takvo ušlo u finalnu verziju *Akcionog plana za Poglavlje 23* glasi da je neophodno "(O)bezbediti usvajanje posebnih propisa u vezi sa institucijama pravosuđa Republike Srbije, a u vezi sa obavezama Republike Srbije proisteklim iz Prvog sporazuma od 19. aprila 2013.godine)".²⁸ U vidu jedine konkretne aktivnosti u okviru ovog merila navodi se da će se preciziranje aktivnosti neophodnih za njegovu realizaciju, kao i rokovi za njihovo sprovođenje, realizovati kroz pregovore između Beograda i Prištine. *Zajednička pozicija EU o Poglavlju 23*,²⁹ iako ne navodi prelazno merilo u vezi sa ovom problematikom konstatuje da je Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava predvideo do 31. decembra 2013. godine usvajanje posebnog propisa o srpskim pravosudnim institucijama koje bivaju integrisane u kosovski sistem, ali da do momenta sačinjavanja pozicije propis nije usvojen.

Prema gorenavedenom može se zaključiti da je merilo koje je ušlo u prvi Akcioni plan trebalo da bude razrađeno i razloženo u konkretne aktivnosti, ali se svelo zapravo na jednu aktivnost. Važno je istaći da nijedan izveštaj sačinjen od strane Saveta za praćenje primene Akcionog plana za Poglavlje 23 ne navodi nijedan podatak o statusu primene navedene aktivnosti, a da je tek u prvom nacrtu revidiranog Akcionog plana celo to merilo izbrisano budući da **posebno prelazno merilo** u vezi sa istom **ne postoji**. U šturom obrazloženju u nacrtu revidiranog Akcionog plana Ministarstvo pravde navelo je da je usvojena *Uredba o ostvarivanju posebnih prava pravosudnih funkcionera i zaposlenih u pravosudnim organima i Upravi za izvršenje krivičnih sankcija sa teritorije AP Kosovo i Metohija*, koja je stupila na snagu 26. oktobra 2017. godine.³⁰ U obrazloženju su istakli da se, budući da je po donošenju ove uredbe došlo i do realne integracije, time iscrpljuju obaveze iz Poglavlja 23. Nije bilo promene ni na ovom planu, ova tačka brisana je iz usvojene verzije revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23, usvojenog 10. jula 2020. godine.

Javnost u Srbiji o napretku u dijalogu Beograda i Prištine informacije dobija isključivo na osnovu izjava zvaničnika, koje su često oprečne i na osnovu polugodišnjih Izveštaja Kancelarije za Kosovo i Metohiju i Kancelarije za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini. Ponavljamo da za period od novembra 2017. do aprila 2018. godine nije izrađen izveštaj, a za drugu polovinu 2018. godine objavljen je u februaru 2019. godine. U toku 2019. godine nije objavljen nijedan izveštaj, dok poslednji objavljeni izveštaj pokriva period od 1. septembra 2019. godine do 15. juna 2020. godine.

Kancelarija za Kosovo i Metohiju Vlade Republike Srbije objavila je *Izveštaj o najznačajnijim rezultatima Kancelarije za Kosovo i Metohiju (u periodu od maja 2014.*

28 Merilo 1.1.8., „Akcioni plan za Poglavlje 23“, Ministarstvo pravde RS, april 2016, str. 49-50.

29 Evropska Komisija, „Zajednička pozicija EU Poglavlje 23, 5. jul 2016. godine“, Brisel, 2016, str. 4.

30 Uredba o ostvarivanju posebnih prava pravosudnih funkcionera i zaposlenih u pravosudnim organima i Upravi za izvršenje krivičnih sankcija sa teritorije Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija, „Službeni glasnik RS“, broj 95/17.

do maja 2019. godine) 23. maja 2019. godine, koji je predsednik Srbije predstavio Narodnoj Skupštini. Izveštaj se osvrće i na primenu mera iz Poglavlja 35. Set sporazuma o pravosuđu ocenjuje se kao uspeh u pregovorima sa Prištinom jer se njima, kako navode, obezbeđuje puna pravna sigurnost Srba i primena svih odluka i presuda srpskih sudova koji su radili u sistemu Srbije do 9. decembra 2016. godine.³¹

---

31 Kancelarija za Kosovo i Metohiju Vlade RS, "[Izveštaj o najznačajnijim rezultatima Kancelarije za Kosovo i Metohiju \(u periodu od maja 2014. do maja 2019. godine\)](#)", Beograd, 23. maj 2019. godine, str 25.

4. Novi kontekst dijaloga Beograda i Prištine

U novembru 2018. godine, prištinske vlasti uvele su 100% uvozne carine na robu iz Srbije, kao kontra-meru na sve učestalije diplomatske aktivnosti Beograda u pogledu povlačenja priznanja nezavisnosti Kosovu. Uprkos upozorenjima međunarodne zajednice, oglašavanju Visoke predstavnice EU,³² da ovakvim postupanjem direktno krše sporazum CEFTA i sam duh Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije i Kosova, Priština nije povlačila ovu meru sve do njenog ublažavanja u martu 2020. Premijer Kosova je polovinom marta, u jeku proglašene svetske pandemije virusa COVID-19, doneo odluku da se ukinu carine na sirovinske proizvode i najavljeno da će od 1. aprila taksa biti zamenjena recipročnim merama u odnosima sa Srbijom i BiH po svim pitanjima carine i zamene recipročnim trgovinskim i političkim merama.³³ Međutim, ova odluka je saopštena dva dana pre nego je Demokratska liga Kosova pokrenula zahtev za izglasavanje nepoverenja Vladi, zbog najavljenog povlačenja ove mere.³⁴ Vladi Kosova izglasano je nepoverenje 23. marta 2020. godine. Nakon što je Ustavni sud Kosova objavio odluku da je u skladu sa Ustavom da se nova vlada formira bez odlaska na izbore, kosovska Skupština izglasala je novog premijera, Abdulaha Hotija, koji preuzima mesto glavnog pregovarača u ime Prištine.

U aprilu 2020. godine Savet Evropske unije postavio je novog Specijalnog predstavnika za dijalog Beograda i Prištine i druga regionalna pitanja od značaja za Zapadni Balkan, Miroslava Lajčaka.³⁵ Kako je zvanično saopšteno, zadaci novog specijalnog predstavnika EU treba da budu postizanje sveobuhvatne normalizacije odnosa između Srbije i Kosova*, poboljšanje dobrosusedskih odnosa i pomirenje između partnera EU na zapadnom Balkanu, pomažući im da prevaziđu nasleđe prošlosti i da doprinese doslednosti i efikasnosti delovanja EU na zapadnom Balkanu. Dijalog Beograda i Prištine je formalno nastavljen je 12. jula 2020. godine, što je bio prvi susret posle 20 meseci prekida pregovora.³⁶ Do kraja 2020. održane su dve runde pregovora, u julu i septembru, a tema integracije pravosuđa još uvek nije bila jedna od razmatranih ta-

---

32 EEAS Press release, "[EU calls Kosovo* to revoke import tax on Serbia](#)", November 7, 2018.

33 Slobodna Evropa, "[Kosovo uvodi recipročne mere Srbiji 1. aprila](#)", 31. mart 2020. godine.

34 EWB, "[Kurti prepares documents to partially lift tariffs from 1 April](#)", March 20, 2020.

35 Council of EU, "[Belgrade-Pristina Dialogue: EU appoints a new Special Representative](#)", April 3, 2020.

36 RTS, "[Nastavak dijaloga Beograda i Prištine, Vučić i Hoti sastaju se u Briselu](#)", 16. jul 2020. godine.

čaka. Kako je najavljeno to će biti razmatrano na nekom od sledećih susreta u toku 2021. godine.

Premijer Kosova i predsednik Srbije su 4. septembra 2020. godine u Vašingtonu sa predsednikom Sjedinjenih Američkih Država potpisali dva dokumenta o ekonomskoj normalizaciji odnosa.³⁷ Iako su dokumenti uključivali i nekoliko tačaka koje se tiču političkih odnosa, poput poštovanja prava manjina, rešavanje pitanja nestalih osoba, priznavanja diploma, nijedna od tačaka nije odnosila na pravosuđe.

---

37 Euractiv.rs, "[Tekst sporazuma Srbije i Kosova o normalizaciji ekonomskih odnosa](#)", 5. septembar 2020. godine.

5. Primena Sporazuma o pravosuđu – stanje i problemi

Sporazum o pravosuđu se konstantno navodi kao jedan od svetlih primera uspeha političkog dijaloga Beograda i Prištine. Pravosuđe ostaje važna tačka političkog dijaloga, u kome se nedovoljno posvećuje pažnja efektima koji Sporazum ima na prava građana. U narednom delu predstavimo ažurirane podatke o izazovima sa kojima se predstavnici integrisanog pravosuđa i građani suočavaju od kada je Sporazum o pravosuđu počeo da se primenjuje do kraja 2020. godine, kao i na postupke koji se sada vode pred Osnovnim sudom u Leskovcu. Deo koji se odnosi na pristup pravdi upotpunjen je i kratkim osvrtom i na funkcionisanje pravosuđa u kontekstu pandemije COVID 19.

5.1. Stupanje na sudijsku i tužilačku funkciju

Pre nego što su zaista i integrisani u kosovsko pravosuđe, zainteresovane sudije i tužioci trebalo je da prođu, kao i sve sudije i tužioci koji stupaju na dužnost, obuku od strane Pravosudne akademije Kosova (Akademija pravde). Član 19 *Zakona o Akademiji pravde* koji se odnosi na početnu obuku za sudije i državne tužioce ističe da Akademija organizuje početnu obuku za osposobljavanje novoimenovanih sudija i državnih tužilaca u trajanju od dvanaest meseci, koja se sastoji od teoretskog i praktičnog dela.³⁸ Umesto dvanaestomesečnog treninga koje sudije i tužioci prolaze pre nego što stupe na dužnost, kreiran je intenzivni kurs u trajanju od 15 dana u cilju upoznavanja već iskusnih sudija i tužilaca sa važećim pravnim okvirom. Prva takva održana obuka je čak bila i kraća, te je trajala 10 dana zbog neujednačenog rasporeda učesnika.³⁹ Obuka za sudije nije bila obavezna, kao ni za tužioce sa više od 3 godine radnog iskustva.⁴⁰

Usled nedostatka sredstava, standardni trening je pretvoren u ubrzani program, čiji je cilj sticanje upoznavanje sa kosovskim propisima.⁴¹ Kako se navodi i u izveštajima pojedinih međunarodnih aktera, neadekvatna obuka u pogledu pojedinih zakona koji se primenjuju u kosovskom sistemu i dalje predstavlja ozbiljan problem sa kojima se suočava integrisano pravosuđe.⁴² Akademija pravde je u toku 2018. ponudila integrisa-

---

38 Zakon Br. 05/L – 095 o Akademiji pravde, *Službeni List RKS 6/2017*.

39 Rreze Hoxha, Francisco José García Martínez, “Going south? Integration of Serb Judges and Prosecutors from the North into the Kosovar Justice System”, Group for Legal and Political Studies, Belgrade, 2018, p.7.

40 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

41 Ibid.

42 Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo January 2018, p. 6.

nim sudijama i tužiocima nekoliko kurseva koji su prikazivali razlike u materijalnom i procesnom pravu srpskog i kosovskog pravnog okvira.⁴³

Još jedan prethodni problem koji se javlja je priznavanje diploma, jer kandidati sa diplomama Republike Srbije moraju prethodno da verifikuju / nostrifikuju svoje diplome. Kako nostrifikacija diploma sa srpskih univerziteta i dalje ne funkcioniše, stručnjaci su se oslanjali uglavnom na proces verifikacije diploma. Naime, proces verifikacije diploma odnosi se na diplome sa Pravnog fakulteta u Kosovskoj Mitrovici stečene od 1999. godine, i ta procedura je dosta kraća i jednostavnija od procedure nostrifikacije. Ministarstvo obrazovanja Kosova i Univerzitet u Kosovskoj Mitrovici su 2015. godine postigli Sporazum o verifikaciji diploma izdatih od strane ovog univerziteta, pa je *Uredba Vlade Kosova br. 21/2015* prvi put nakon rata omogućila da diplome izdate od strane jedine visokoobrazovne institucije koja deluje na srpskom jeziku na Kosovu budu potvrđene i budu priznate u postupcima zapošljavanja u svim javnim institucijama na Kosovu.⁴⁴ O verifikaciji ovih diploma odlučuje Komisija za verifikaciju stepena obrazovanja izdatih od strane fakulteta u Kosovskoj Mitrovici.

Pravosudni saveti Kosova preporučili su da Ministarstvo javne uprave izmeni proceduru za zapošljavanje u državnoj službi, kako bi se omogućilo srpskim kandidatima da počnu da rade pre nego je proces verifikacije/nostrifikacije njihove diplome završen, budući da dugo traje i još više otežava integraciju.⁴⁵ Vlada Kosova nastavila je saradnju sa fakultetima u Mitrovici, kako bi se izdalo što više pojedinačnih sertifikata o verifikaciji diplomiranim studentima i time omogućio njihov rad u institucijama Kosova, uključujući sudove i tužilaštva.⁴⁶

Do jula 2018. oko 130 diploma je priznato od strane kosovskih vlasti.⁴⁷ U prvoj polovini 2019. godine Komisija za verifikaciju stepena obrazovanja izdatih od strane fakulteta u Kosovskoj Mitrovici je dobila 49 zahteva i odobrila 202, a sličan trend nastavio se do kraja godine. Ukupan broj verifikovanih diploma do kraja 2019. prešao je 1500.⁴⁸ I Sporazum iz Vašingtona ponovio je međusobno priznavanje diploma kao važan korak za normalizaciju. U odnosu na 2019. godinu, 2020. je opao broj zahteva, te je rešeno svega oko 60 zahteva za verifikaciju diploma.⁴⁹

Dodatno pitanje predstavlja nepriznavanje položenog pravosudnog ispita u organizaciji Ministarstva pravde Republike Srbije. Kandidati za sudije i tužioce, pored

---

43 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

44 European Center for Minority Issues, „Obrazovanje na srpskom jeziku i verifikacija diploma na Kosovu”, Priština, 2018, str. 5.

45 Compact Progress Report – European Union Rule of Law Mission Partnership for Justice July 2017- July 2018 JUSTICE INTEGRATION p. 36/7

46 Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo June 2019, para 18.

47 Rreze Hoxha, Francisco José García Martínez, “Going south? Integration of Serb Judges and Prosecutors from the North into the Kosovar Justice System”, Group for Legal and Political Studies, Belgrade, 2018, p. 10

48 Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo June 2019, para 18.

49 Kossev, “Profesori: Priznavanje diploma svima ide u prilog: Sledeći korak saradnja univerziteta”, 17. septembar 2020. godine.

verifikacije diploma, i pored toga što imaju položen pravosudni ispit u Srbiji, morali su ponovo da polažu pravosudni ispit pred kosovskim institucijama.⁵⁰

Obrazovni program u Kosovskoj Mitrovici i dalje je prilagođen srpskom kurikulumu, te oni koji poseduju te diplome imaju manjak znanja u pogledu kosovskog pravnog okvira. Programi Akademije pravde za stupanje na pravosudnu funkciju trebalo bi da sadrže paralele u razlikama u srpskom i kosovskom pravnom okviru i procedurama, ali je pohvalno da je održano nekoliko ovakvih naknadnih obuka.

UNMIK i lokalne nevladine organizacije nastavile su program podrške integraciji mladim srpskim pravnicima na Kosovu u kosovski pravni sistem, kroz pripreme za pravosudni ispit i programe stažiranja.⁵¹ Nakon što polože pravosudni, mlade sudije moraju da rade godinu dana, dok pohađaju Akademiju pravde, pre nego steknu uslov za polaganje sudskog ispita. U toku te godine moraju ispuniti 30% sudijske norme.⁵² Krajem januara 2019. godine sedam novih sudija iz srpske zajednice položilo je zakletvu.

Starosna struktura integrisanih sudija i tužilaca pokazuje postojanje velikog broja sudija i tužilaca koji su već stekli ili uskoro stižu uslov za penzionisanje. Od neizmerne važnosti je da proces angažovanja novih srpskih predstavnika pravosuđa bude olakšan. Za pripravnike u sudu i tužilaštvu potrebno je godinu dana pripravničkog staža kako bi ispunili uslove za polaganje pravosudnog ispita. Sudije ističu da je neophodno da se obezbedi konstantan prijem mladih pripravnika kako bi se povećala mogućnost za dalje zapošljavanje srpskih pravnika u pravosudni sistem Kosova.⁵³ Ukupno je 56 pripravnika u februaru 2019. godine završilo godinu dana pripravničkog staža u Osnovnom sudu u Mitrovici,⁵⁴ od kojih je 15 Srba.⁵⁵ U toku 2019. godine Osnovni sud u Mitrovici je imao 40 pripravnika, dok je u sudskoj jedinici u Vučitrnu bilo njih 15, a u Srbici 11.⁵⁶ U Osnovnom tužilaštvu u Mitrovici od ukupno 8 pripravnika, od kojih je jedna pripravnica srpske nacionalnosti.⁵⁷

Iz svih pomenutih razloga, neophodno je pomenute procedure i treninge prilagodavati i menjati kako bi zaista služili svrsi i omogućili adekvatnu integraciju. Kako se trend penzionisanja integrisanih sudija nastavlja, neophodno je otkloniti sve prepreke za ulazak u Srba u kosovski pravosudni system. U suprotnom, Sporazum se faktički neće primenjivati i biće nemoguće da se postigne jednaka zastupljenost albanskih i srpskih sudija u Mitrovici.

50 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

51 Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo October 2020, para 36.

52 Informacije dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 19.-21. oktobra 2020. godine.

53 Informacije dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 19.-21. oktobra 2020. godine.

54 Kontakt plus, "Okolo 60 mladih završava pripravnički staž u pravosudnim institucijama", 19. januar 2019. godine. Dostupno na:

55 KoSSev, "37 novih sudija pred Tačijem položilo zakletvu – sedam iz srpske zajednice", 21. januar 2019. godine.

56 Radio Kontakt plus, "Tanin: Nakon integracije pravosuđa Kosovo ide ka jačanju vladavine prava", 19. februar 2020. godine.

57 Informacija dobijena telefonskim razgovorom sa administratorom tužilaštva u februaru 2021. godine.

5.2. Izazovi za funkcionisanje integrisanog pravosuđa

Proces integracije pravosuđa mnogo je manje uticao na tužilaštvo nego na sud. Naime, tužilaštvo je već funkcionisalo u sklopu kosovskog sistema, te je integracija podrazumevala samo obavezno uključivanje određenog broja srpskih tužilaca. Sud, sa druge strane, je funkcionisao u srpskom pravosudnom sistemu, te je njegova integracija podrazumevala promene u sudskoj upravi, ali i u procesima postupanja i primene materijalnog i procesnog prava. U skladu sa tim, istraživanje se više odnosi na prepreke u radu suda. U narednom delu predstavljamo sve izazove koji su proistekli iz primene Sporazuma.

5.2.1. Organizacija rada i sistematizacija

U skladu sa *Sporazumom o pravosuđu* za region Mitrovice ustanovljen je jedan osnovni sud – Osnovni sud u Mitrovici i jedno tužilaštvo – Osnovno javno tužilaštvo u Mitrovici. Osnovni sud u Mitrovici je glavno sedište sudskog regiona Mitrovica koji pokriva teritoriju opština Severna Mitrovica, Južna Mitrovica, Leposavić, Zvečan, Zubin Potok, Srbica i Vučitrn. Osnovni sud nalazi se u dva objekta. U zgradi smeštenoj u severnom delu Mitrovice se odlučuje o predmetima u krivičnoj materiji. Ovde postupaju odeljenje za teška krivična dela i opšte odeljenje za suđenje za sva krivična dela. Takođe, u istoj zgradi nalazi se i odeljenje Apelacionog suda. U južnom delu Mitrovice nalaze se krivično odeljenje za maloletnike, parnično odeljenje, vanparnično odeljenje, kao i odeljenje za prekršaje. Formirana su četiri ogranka Osnovnog suda u Mitrovici i to u Zubinom Potoku, Leposaviću, Srbici, Vučitrnu, ali je realno funkcionisanje ovih odeljenja praktično počelo krajem 2018. Zgrada Osnovnog tužilaštva u Mitrovici nalazi se u Bošnjačkoj Mahali, kako je dogovoreno Sporazumom. U okviru tužilaštva postupaju opšte odeljenje, odeljenje za teška krivična dela i odeljenje za maloletnike.

Predsednik Osnovnog suda u Mitrovici je kosovski Srbin iz severnog dela Kosova, a glavni tužilac Osnovnog javnog tužilaštva u Mitrovici je kosovski Albanac. Rukovodilac Odeljenja Apelacionog suda je takođe kosovski Srbin, kako je dogovoreno. Kako se ističe u Sporazumu o pravosuđu, obe strane će biti zastupljene u svim objektima Osnovnog suda u Mitrovici, Osnovnog tužilaštva i Odeljenju Apelacionog suda u Mitrovici. Od ukupno 10 srpskih javnih tužilaca, 9 je integrisano u Osnovno javno tužilaštvo u Mitrovici, dok je 29 srpskih sudija integrisano u Osnovni sud.

Trenutni broj sudija u Osnovnom sudu u Mitrovici i njegovim ograncima je 45, od kojih je 22 sudija srpske nacionalnosti.⁵⁸ Prema sistematizaciji nepopunjeno je 20 mesta predviđenih za sudije u ovom sudu. U novembru 2018. je Sudski savet Kosova izabrao 5 sudija Albanaca za Osnovni sud u Mitrovici, čime je popunjen broj sudija ove nacionalnosti, kako je predviđeno Sporazumom.⁵⁹

Postavljanje i unapređenje novih sudija pod političkim je uticajem, budući da Vlada kontroliše sudski budžet i utiče na proces zapošljavanja, kao i nejednakim us-

58 Prema [kvartalnom statističkom izveštaju o radu Osnovnog suda u Mitrovici](#) iz septembra 2019. godine ukupno radi 45 sudija, od kojih 23 albanske, a 22 srpske nacionalnosti. Uvidom u internet prezentaciju suda, broj aktivnih sudija na sajtu je u januaru 2020. godine 44 (22 albanske i 22 srpske nacionalnosti.).

59 United Nations Interim Administration Mission in Kosovo, "Report of the Secretary-General", February 2019, p. 14.

lovima za stupanje na funkciju, o kojima smo govorili nešto ranije.⁶⁰ Rukovodstvo suda u Mitrovici smatra da je neophodno da Sudski savet Kosova krene da objavljuje vanredne konkurse za popunjavanje mesta rezervisanih za sudije srpske nacionalnosti.⁶¹

Nekoliko sudija srpske nacionalnosti raspoređeno je u sudovima na jugu Kosova, u Gnjilanu, Štrpcu, Gračanici, Kosovskoj Kamenici, Vitini, Lipljanu, Dragašu i Vrhovnom sudu Kosova, kao i Odeljenju apelacije u Prištini.⁶² Trenutno u Lipljanu, Štrpcu, Zubinom Potoku, kao i Vrhovnom sudu Kosova nedostaje po jedan sudija srpske nacionalnosti, u Vitini dvoje, a u Mitrovici čak šest u odnosu na predviđenu kvotu. U Novom Brdu uopšte nema sudija srpske nacionalnosti.⁶³

Sudski savet Kosova je postavio još dvoje srpskih sudija u Odeljenje Apelacionog suda u Mitrovici, tako da od 1. jula 2020. godine u odeljenju radi četvoro srpskih sudija i troje albanskih, kao što je to predviđeno Sporazumom o pravosuđu.⁶⁴ Prema informacijama dobijenim od ispitanika, ali iz zvaničnih izveštaja Kancelarije za Kosovo i Metohiju, u predmetima koji dolaze iz opština sa većinski srpskim stanovništvom južno od Ibra odlučuju veća sastavljena samo od albanskih sudija ili od sudija koje nisu iz Odeljenja Apelacionog suda u Mitrovici. U prvoj polovini 2020. godine sproveden konkurs za popunjavanje dva upražnjena mesta za sudije Odeljenja Apelacionog suda u Mitrovici, čime su popunjena sva mesta dogovorena za sudije srpske nacionalnosti u ovom odeljenju.

Takođe, kako je Sporazumom dogovoreno, postupajuće veće u predmetima iz većinski srpskih opština trebalo bi da bude sastavljeno od većine sudija srpske nacionalnosti iz Odeljenja u Mitrovici, ali predsednik Apelacionog suda u Prištini postupajuća veća u ovim predmetima formira sa sudijama isključivo albanske nacionalnosti.⁶⁵ Predsednik Apelacionog suda u Prištini je tek u drugoj polovini 2019. godine počeo da dodeljuje krivične slučajeve i odeljenju u Mitrovici,⁶⁶ kao i da poziva srpske sudije koje sude krivičnu materiju u veća u procesima pred ovim sudom u Prištini.⁶⁷

60 Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report — Kosovo, Gütersloh: Bertelsmann Stiftung 2020, p. 11.

61 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.-21. oktobra 2020. godine.

62 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

63 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.- 21. oktobar 2020. godine.

64 Annex I to the Report of the European Union High Representative for Foreign Affairs and Security Policy to the Secretary-General on the activities of the European Union Rule of Law Mission in Kosovo, 16 March to 15 September 2020, p.3.

65 Kancelarija za Kosovo i Metohiju i Kancelarija za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, "Izveštaj o napretku u dijalogu Beograda i Prištine, jun 2020. godine", Beograd, 2020, str. 13.

66 Report of the European Union High Representative for Foreign Affairs and Security Policy to the Secretary-General on the activities of the European Union Rule of Law Mission in Kosovo, 16 January to 15 May 2019, p. 13.

67 Ibid.

Od 22 postupajuća tužioca u Osnovnom tužilaštvu u Mitrovici, 11 je srpskih tužilaca.⁶⁸ Takođe, ovo tužilaštvo je, usled povećanja obima posla, privremeno transferovalo dva tužioca srpske nacionalnosti iz drugih tužilaštava, jednog iz Uroševca, drugog iz Prištine. Premeštajem tužilaca u Osnovno tužilaštvo u Mitrovici, privremeno su ove sredine u južnom delu Kosova ostavljene bez tužilaca srpske nacionalnosti.⁶⁹

U oktobru 2020. godine jedan tužilac srpske nacionalnosti izabran je za člana Tužilačkog saveta Kosova, sa mandatom od pet godina.⁷⁰ Zbog isteka mandata, te skorog sticanja uslova za penzionisanje trenutnog glavnog tužioca, 3. novembra 2020. godine objavljen je konkurs za ovu poziciju. Jednom kandidatu potvrđen je status, izabran je i stupa na dužnost 2021. godine. U skladu sa Sporazumom, i novi glavni tužilac je albanske nacionalnosti.

5.2.2. Administrativni, tehnički i prostorni kapaciteti

Iako je to predviđeno merilima u procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji i bilo deo dogovora pre potpisivanja Sporazuma o pravosuđu, nije bilo posebnog sporazuma koji se odnosio na administrativno osoblje sudova i tužilaštava. Osnovni sud u Mitrovici trenutno, sa jedinicama, broji 257 predstavnika administrativnog osoblja.⁷¹ Nacionalna struktura u odnosu na administrativno osoblje je sledeća: u Osnovnom sudu u Mitrovici radi 72 Albanca, 69 Srba i 4 Bošnjaka, u ogranaku u Srbici 27 Albanaca, u ogranaku Zubin Potok 26 Srba i 1 Albanac, u Leposaviću 25 Srba i u Vučitrnu 32 Albanca i 1 Aškalija. Osnovno tužilaštvo u Mitrovici ima 65 pripadnika pomoćnog osoblja.⁷² U poslednjem *izveštaju Kancelarije za Kosovo i Metohiju*, navodi se da postoji nesrazmera u odnosu na broj administrativnog osoblja, konkretno predstavnika srpske i albanske nacionalnosti u Osnovnom tužilaštvu u Mitrovici, usled intenzivnijeg zapošljavanja lica albanske nacionalnosti.⁷³ Kako su prevodioci uvek angažovani na suđenjima ili prevodu dokumentacije, ponekad je međusobna komunikacija administrativnog osoblja otežana i usporena.⁷⁴

Sa druge strane, većina pozitivnih pomaka u pogledu tehničkog opremanja i infrastrukture finansirana je od strane UNMIK-a ili lokalnih nevladinih organizacija, a u maloj meri iz budžeta. U junu 2020. godine predsednik Osnovnog suda u Mitrovici otvorio je novu sudnicu, u potpunosti opremljenu uz podršku UNMIK-a.⁷⁵ Kako navode

68 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.- 21. oktobar 2020. godine.

69 Ibid.

70 Tužilački savet Kosova, *Odluka* od 29. oktobra 2020. godine.

71 Informacija dobijena u razgovoru sa zamenikom administratora Osnovnog suda u Mitrovici. Prema *izveštaju o radu za treći kvartal 2019. godine* Sudskog saveta Kosova broj osoblja je nešto viši i iznosi 261.

72 Izveštaj Državnog tužioca Kosova za prvu polovinu 2020. godine i podaci sa internet prezentacije Osnovnog javnog tužioca u Mitrovici.

73 Ibid., str. 14.

74 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.- 13. februara 2019. godine.

75 Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo, October 2020, p. 11.

predstavnici administrativnog osoblja u odeljenjima suda u južnom delu Mitrovice još uvek ima problema sa prostorom, posebno neovoljnim brojem sudnica.⁷⁶

Još uvek nije uspostavljena direktna veza Osnovnog suda i odeljenja Apelacionog suda u Mitrovici, zbog čega, iako se nalaze u istoj zgradi, sva dokumentacija i dalje ide preko Prištine.⁷⁷ Interanet i telefonska linija između zgrada suda u severnom i južnom delu Mitrovice ne funkcionišu uvek, što otežava redovnu dnevnu komunikaciju osoblja.⁷⁸

UNMIK i UNOPS su obezbedili i opremu za simultani prevod Osnovnim sudovima u Prištini i Mitrovici, kako bi građani mogli da primenjuju svoje pravo na suđenje na jeziku koji razumeju, a pod istim programom obezbeđena je tehnička podrška instituciji Ombudsmana za sever Kosova.⁷⁹

5.2.3. Upotreba srpskog jezika i pisma

Pitanje jezika i dalje ostaje primarna prepreka u pogledu efikasnog funkcionisanja integrisanog pravosuđa. Uprkos konkursima, i dalje je mali broj dodeljenog osoblja, konkretno prevodilaca, za svakodnevne potrebe prevoda u dnevnim zadacima srpskih i albanskih sudija i tužilaca. Osnovni sud u Mitrovici, sa ograncima ima 9 prevodilaca zaposlena putem državnog konkursa, kao i 10 projektno angažovanih prevodilaca. U toku je konkurs za još 4 prevodioca. Osnovno javno tužilaštvo u Mitrovici ima 8 prevodilaca, što se i dalje smatra nedovoljnim da pokrije sve neophodne usluge prevodenja.

Usled različito angažovanih prevodilaca i njihovih različitih kvalifikacija kvalitet prevoda se dovodi u pitanje, što u postupku može potencijalno navesti sud ka pogrešnim zaključcima.⁸⁰ Najveći problem je što prevodioci najčešće nisu stručni za prevode pravne materije. Takođe, praksa je pokazala da većina prevodilaca ne poznaje ćirilčno pismo, što dalje stvara probleme i prolongira postupke.⁸¹ Zaposleni u sudu ističu da bi plata prevodilaca trebalo da bude viša, s obzirom na obim posla koji imaju, jer se dešava da se profesionalni prevodioci ni ne prijavljuju na pozicije pri pravosuđu zbog niskih zarada.⁸²

Nema napretka u rešavanju ovog problema koji otežava svakodnevno funkcionisanje. Samim tim nije ni započet proces prevoda odluka apelacionih sudova i Vrhovnog suda na srpski jezik, još nema reči. Pravosudni saveti Kosova takođe nemaju

---

76 Centar za alternativno rešavanje sporova, "Pravosuđe u mitrovačkom region – Istraživanje javnog mnjenja", Mitrovica, 2020, str. 23.

77 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

78 Compact Progress Report – European Union Rule of Law Mission Partnership for Justice July 2017- July 2018 JUSTICE INTEGRATION p. 36/7

79 United Nations Interim Administration Mission in Kosovo - Report of the Secretary-General, July 2018, p. 7.

80 Kontakt plus, "[Integrisano pravosuđe na Kosovu, deset meseci posle. \(ne funkcionalno\)](#)", 2. septembar 2018.

81 Informacija je dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.-21. oktobra 2020. godine.

82 ACDC, "[Unapređenje upotrebe službenih jezika pred pravosudnim institucijama na severu Kosova](#)", Mitrovica, 2019, str. 18.

sve dokumente prevedene na srpski, kako bi bili jednako dostupni i srpskim sudijama i tužiocima.⁸³ Kako sudije suda u Mitrovici svoje odluke, ali i druge dopise i spise, najčešće objavljuju, odnosno dostavljaju na srpskom i to ćirilničnim pismom, javlja se dodatni problem jer se dešava da organi Kosova kojima je ovakav dokument dostavljen odbijaju prijem pismena.⁸⁴ Ovo predstavlja veliki problem ne samo u smislu jednake upotrebe jezika, već i samog pristupa pravdi.

Kvalitet prevoda zakonodavnog okvira je loš i sadrži gramatičke i pravopisne greške, kao i suprotne formulacije od onih na originalnom albanskom.⁸⁵ Sami predstavnici pravosuđa zabeležili su različite verzije prevoda zakona na srpski i albanski jezik, kojim se menja smisao odredbe, te otvara mogućnost grešaka prilikom tumačenja istog zakona i prilikom prevođenja.⁸⁶ Posebno se ističe loš prevod Zakona o parničnom postupku, dok pojedini prevodi čak proizvode pravnu nesigurnost.⁸⁷

U novembru 2019. godine UNMIK i lokalna nevladina organizacija Centar za zastupanje demokratske kulture (ACDC) otpočeli su pomenuti program podrške Osnovnom sudu u Mitrovici, ne samo kroz uključivanje mladih pravnika u kosovski sistem, nego i kroz prevođenje dokumentacije u predmetima, kako bi se smanjio broj nerešenih predmeta. Kroz ovaj program održan je petonedeljni trening za 30 prevodilaca o veštinama prevođenja pravne materije.⁸⁸

Manjak prevodilaca sa albanskog na srpski jezik ostaje veliki problem Osnovnog suda u Mitrovici, što vodi ka daljem kašnjenju prevoda dokumenata, posebno u pogledu određivanja i ukidanja pritvora.⁸⁹ Da ovo predstavlja problem zaposlenima u sudu, ali i u tužilaštvu, svesni su i građani koji se i sami suočavaju sa problemom prilikom obraćanja pravosudnim institucijama na severu Kosova.⁹⁰ Prema godišnjem izveštaju Kancelarije Poverenika za upotrebu jezika Kosova iz marta 2020. godine, ma-

---

83 Compact Progress Report – European Union Rule of Law Mission Partnership for Justice July 2017- July 2018 JUSTICE INTEGRATION p. 36/7.

84 Ispitanici navode ovakva iskustva sa Upravom carina, kao i Upravom za izvršenje krivičnih sankcija. Informacija je dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.-21. oktobra 2020. godine.

85 Rreze Hoxha, Francisco José García Martínez, "Going south? Integration of Serb Judges and Prosecutors from the North into the Kosovar Justice System", Group for Legal and Political Studies, Belgrade, 2018, p. 8.

86 ACDC, "Unapređenje upotrebe službenih jezika pred pravosudnim institucijama na severu Kosova", Mitrovica, 2019, str. 20.

87 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

88 Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo October 2020, para 36 p11.

89 EU Rule of Law Mission Justice Monitoring Report - Findings and Recommendations September 2019 – Mid-March 2020, Pristina, October 2020, p.10.

90 ACDC, "Unapređenje upotrebe službenih jezika pred pravosudnim institucijama na severu Kosova", Mitrovica, 2019, str. 16.

njinske zajednice imaju otežan pristup pravdi, smanjene mogućnosti registrovanja imovine i neadekvatnu zdravstvenu zaštitu, upravo zbog nejednake primene jezika.⁹¹

5.2.4. Raspodela i rešavanje predmeta

U skladu sa sporim prevođenjem celokupne dokumentacije izrazito u predmetima, kako zbog pomenutog manjka administrativnog osoblja, tako i zbog različitog obima dokumentacije, predmeti se u praksi dodeljuju po etničkoj liniji, što je suprotno samoj ideji integracije, ali znatno poboljšava efikasnost. U momentu integracije, pravilima pravosudnih saveta bilo je predviđeno da se alokacija predmeta vrši žrebom, ali su se od realnog početka rad integrisanog pravosuđa predmeti, bar u sudu, alocirali prema jezičkom kriterijumu, dok su se ostali, do ispunjenja norme, raspodeljivali žrebom među sudijama.⁹²

Predsednik Osnovnog suda u Mitrovici doneo je unutrašnju *Odluku o raspodeli predmeta po jezičkom kriterijumu* u septembru 2018. godine, kako ističe zbog efikasnosti postupanja i poštovanja pravo na pravično suđenje u razumnom roku.⁹³ Kako tačka 6. Sporazuma o pravosuđu i navodi na Kosovu, predsednik Osnovnog suda ima nadležnost da odlučuje o raspodeli predmeta, što se razlikuje od rešenja koje je predviđeno za javnog tužioca.⁹⁴

U Osnovnom javnom tužilaštvu u Mitrovici, predmeti se raspodeljuju prema *Pravilniku o raspodeli predmeta*, usvojenom od strane Tužilačkog saveta. Prema njemu, integrisani tužioci rade samo na novim predmetima i dobijaće ih sve dok ne budu imali onoliko predmeta koliko imaju oni koji već rade, kako bi se izjednačio broj predmeta.⁹⁵ Prema članu 7 Sporazuma, raspodela predmeta tužiocima treba da se zasniva na stručnosti, specijalizaciji, ličnom iskustvu i poznavanju lokalne sredine, u skladu sa kosovskim zakonom. Kako se u praksi primenjivao princip raspodele žrebom, kako je bilo propisano tadašnjim zakonskim okvirom i Pravilnikom, a lično iskustvo i poznavanje lokalne sredine (u ovom slučaju moglo bi se tumačiti i kroz poznavanje jezika na kom je predmet neophodno obraditi) se nisu uzimali toliko u obzir, važeće rešenje suštinski nije efikasno. Srbija i dalje insistira od EU posrednika da se raspodela predmeta i u tužilaštvu rešava po jezičkoj osnovi, pozivajući na član 7 Sporazuma o pravosuđu, težeći da se integrisanim tužiocima isključivo dodeljuju predmeti koji su podneti na srpskom jeziku i za koje će se postupak obavljati na srpskom jeziku.⁹⁶

91 Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo, October 2020, p 7.

92 Compact Progress Report – European Union Rule of Law Mission Partnership for Justice July 2017- July 2018 JUSTICE INTEGRATION p. 36/7

93 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

94 Ovakvim poludirigovanim žrebom raspodeljuju se parnični, vanparnični i predmeti izvršenja. U pogledu krivičnih predmeta u istraživanju su dobijene oprečne informacije. Tako deo ispitanika tvrdi da se jezički kriterijum primenjuje i pri raspodeli krivičnih predmeta, a deo da se isti ne odnosi na krivične, već isključivo žrebom.

95 Ibid.

96 Kancelarija za Kosovo i Metohiju i Kancelarija za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, "Izveštaj o napretku u dijalogu Beograda i Prištine, jun 2020. godine", Beograd, 2020, str. 13.

Evropska unija, odnosno Savet EU nastavio je da radi na uspostavljanju elektronske baze upravljanja predmetima za alokaciju predmetima. Baza bi u konačnici trebalo da obezbedi automatsku alokaciju i okonča sve prakse gde se to još uvek radi prema različitim pravilima. Novi sistem predstavljen je u februaru 2020. godine i većina krivičnih predmeta se dodeljuje na ovaj način.⁹⁷ Postavlja se pitanje kako se to odražava na predmete pred sudom u Mitrovici koji su se pre svega raspodeljivali po jezičkom osnovu. Za integrisane sudije Sporazum ima veću snagu od Zakona.⁹⁸ Može se zaključiti da se primena automatske alokacije predmeta u Osnovnom sudu u Mitrovici može smatrati kršenjem člana 6 Sporazuma o pravosuđu.

Slučajevi iz Odeljenja u Vučitrnu (gde je privremeno bio lociran Osnovni sud u Mitrovici do oktobra 2018. godine) koji su vođeni dok su pravosudne institucije funkcionisale u paralelnom sistemu prebačeni su u Mitrovicu. Broj starih predmeta značajno je smanjen od 2017. godine, odnosno od integracije pravosuđa. U toku 2019. godine Osnovni sud u Mitrovici bio je zadužen za 11% ukupnih starih predmeta, a čak 36,6 % svih slučajeva sa čijim rešavanjem se kasni.⁹⁹

Od završetka mandata EULEX-a u junu 2018. godine oko 6500 albanskih i 400 srpskih slučajeva rešava Osnovno tužilaštvo u Mitrovici.¹⁰⁰ Osnovno tužilaštvo u Mitrovici je tokom 2019. godine na radu je imalo 14.433 krivične prijave, od kojih je rešeno 5782, odnosno nešto iznad 40%.¹⁰¹ Broj krivičnih prijava - nezavršenih krivičnih predmeta na kraju 2019. u odnosu na isti period 2018. godine, smanjen je za 79 ili 6,99%.¹⁰² U proseku je svaki tužilac mesečno postupao u 7,3 predmeta. Podaci za prvu polovinu 2020. godine pokazuju da je ovo tužilaštvo imalo u radu 10598 predmeta (novih 1947), od kojih je rešeno 2212, odnosno nešto iznad 20%.¹⁰³ Opšte odeljenje rešilo 351 predmeta više nego što su primili, odnosno 122.64% od primljenih predmeta, tj. rešeno je 1,901 predmet. Odeljenje za teška krivična dela rešilo je 73.60% od primljenih predmeta, odnosno 237 predmeta, dok je Odeljenje za maloletnike rešilo 1 predmet manje nego što je primljeno ili 98.66% od predmeta koji su primljeno (74 predmeta). Predmeti nisu statistički obrađeni prema etničkoj pripadnosti u izveštaju institucije.

Dodatno sredstvo koje stoji na raspolaganju jeste upućivanje predmeta na medijaciju. Predmeti koji se najčešće upućuju na medijaciju su oni koji se smatraju lak-

---

97 Report of the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy to the Secretary-General on the activities of the European Union Rule of Law Mission in Kosovo from 16 September 2019 to 15 March 2020, p. 13; European Commission for the Efficiency of Justice, State of the Implementation of the CEPEJ Cooperation Programmes 01.07.2020, p. 11.

98 Informacija potvrđena intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.- 21. novembra 2020. godine.

99 Podaci dostupni na internet prezentaciji Osnovnog suda u Mitrovici.

100 Ibid.

101 Državni tužilac Kosova, [Godišnji izveštaj za 2019. godinu](#), Priština, 2020, str. 54.

102 Ibid., str. 68.

103 Državni tužilac Kosova, [Izveštaj za prvu polovinu 2020. godine](#), Priština, 2020, str 52.

šim, odnosno jednostavnijim sporovima, poput sitnih krađa, nanošenja lakih telesnih povreda, krađe električne energije i slično.¹⁰⁴ Da se mnogo više slučajeva upućuje na medijaciju od momenta integracije, pokazuje činjenica da je u 2017. godini ukupno 205 predmeta rešavano medijacijom, dok je u 2018. godini taj broj porastao na 493, što je rast više od 100%. U periodu od oktobra 2017. do decembra 2018. godine ukupno 71,8 % predmeta na medijaciju je upućeno od strane Osnovnog tužilaštva u Mitrovici, dok je 25 % predmeta upućeno od strane Osnovnog suda u Mitrovici.¹⁰⁵

U septembru 2018. godine na Kosovu se primenjuje novi **Zakon br. 06/L –009 o posredovanju**. Uvedeno je obavezno posredovanje kako bi se ubrzala primena postupka u građanskim predmetima i time smanjio broj takvih slučajeva. Predmeti koji su navedeni kao oni na koje se mora primeniti odredba obaveznog posredovanja bili su manje zastupljeni u radu Centra za alternativno rešavanje sporova u Mitrovici, nego krivični slučajevi. Ovo se pripisuje činjenici da sudije u građanskim predmetima manje slučajeva upućuju na posredovanje, jer imaju rezervu prema posredovanju kao procesu.¹⁰⁶ Na području Mitrovice ukupno je 516 slučajeva 2019. godine prosleđeno na medijaciju, od kojih je više od 95% uspešno rešeno.¹⁰⁷ Ukupno 242 predmeta upućena na medijaciju iz Osnovnog tužilaštva u Mitrovici su rešena u 2019. godini. Bitno je naglasiti da je Centar obučio 50 medijatora, koji su licencirani, od kojih je 15 Srba i 35 Albanaca.¹⁰⁸

5.2.5. Vrednovanje rada

Vrednovanje rada i za sudije i tužioce vrši se jednom godišnje na osnovu propisane norme. Norma za javne tužioce jeste minimum 6 predmeta za teža krivična dela, za opšta minimum 23 predmeta mesečno. Sa druge strane, u Osnovnom sudu u Mitrovici norma za sudije koje postupaju u predmetima težih krivičnih dela jeste 3 predmeta, a za opšta krivična dela 35 predmeta mesečno.

U prethodnom izveštaju nije moglo da se precizira da li su srpske sudije uspele da ispune normu usled prilagođavanja na rad u kosovskom sistemu, kako je realni početak postupanja u predmetima bio septembar 2018. godine. Prema novijim izveštajima u Osnovnom sudu u Mitrovici u proseku stopa rešavanja predmeta je nešto iznad 88%, što je i dalje dosta manje u odnosu na druge osnovne sudove gde premašuje 100%.¹⁰⁹ U 2020. godini ona je znatno smanjena, budući da sudovi nisu funkcionisali u punom kapacitetu usled mera za borbu protiv COVID 19 virusa, a nije bilo moguće dostavljati dokumente sudijama online.¹¹⁰

104 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 11.-13. februara 2019. godine.

105 Statistika Centra za alternativno rešavanje sporova iz Kosovske Mitrovice.

106 Centar za alternativno rešavanje sporova, "[Posredovanje na Kosovu – Pregled i preporuke](#)", Mitrovica, 2020, str. 31-32.

107 Ibid, str. 38.

108 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.- 21. oktobra 2020. godine.

109 Informacija sa internet prezentacije Osnovnog suda u Mitrovici.

110 European Commission for the Efficiency of Justice, State of the Implementation of the CEPEJ Cooperation Programmes Report, July 1, 2020, p. 12.

5.2.6. Dejstvo pravosnažnih presuda i odluka „paralelnih institucija“

Izvršenje pravosnažnih presuda koje su stekle svojstvo izvršnosti onemogućeno je usled izostanka priznanja njihove važnosti od strane organa Republike Kosovo. I dalje notari, katastar i druge relevantne instance ne prihvataju ove odluke kao važeće.¹¹¹ U cilju predupređenja ovog problema po integraciji pravosuđa u pregovorima Beograda i Prištine je još 2013. godine, nakon potpisivanja Prvog sporazuma, dogovoreno da će se važenje ovih presuda pred svim kosovskim organima urediti u posebnom postupku od strane posebne komisije, u dokumentu „Priznanje sudskih odluka“.¹¹²

U već pomenutim *Zaključcima EU posrednika o pravosuđu* dogovoreno je da Sudski savet Kosova do 9. decembra 2016. godine zvanično da obavestiti sve nadležne vlasti Kosova o *Zaključcima o dokumentu validity appeal* od jula 2013. godine.¹¹³ Adekvatan dokument još uvek nije usvojen od strane kosovskih vlasti kojim bi se definisala procedura priznanja i izvršenja odluka srpskih sudova na teritoriji Kosova, te se u praksi ne izvršavaju pomenute odluke.¹¹⁴

Dokumentom o priznanju sudskih odluka nedovoljno je precizno predviđeno koje se sve vrste odluka preispituju od strane posebne komisije. Prema stavovima ispitnika, u cilju pristupa pravdi svih građana na Kosovu, neophodno priznati dejstvo svih pravosnažnih odluka i radnji sudova, ali i svega što se odnosilo na radnje ovih sudova na teritoriji Kosova.¹¹⁵ Ostaje nerešena polemika oko toga šta sve potpada pod termin „rullings“, kao i „all competent authorities“. Kako sagovornici navode Komisija je formirana i njome predsedava predsednik Apelacionog suda. Održan je jedan sastanak u martu 2019. godine, ali budući da i dalje nema dogovora šta od odluka će Komisija validirati, niti sama procedura, nije bilo pomaka u rešavanju ovog pitanja.¹¹⁶ Ni 2020. godine nema pomaka na ovom polju, adekvatan dokument kojim bi se definisala procedura priznanja i izvršenja odluka srpskih sudova na teritoriji Kosova i dalje nije pripremljen, u skladu sa pomenutim dokumentom.¹¹⁷

Problem u vezi sa nerešavanjem ovog pitanja prvi put je konstatovan i u Evropska komisija u svom poslednjem *Izveštaju o Kosovu* 2020*, gde se navodi da još uvek

111 Ibid.

112 Dokument pod nazivom “Validity appeal“, odnosi se na odluke koje će biti razmatrane od strane posebne komisije, a koje su donete od strane paralelnih srpskih institucija. Dokument nije dostupan javnosti, informacije su dobijene kroz intervju.

113 *Zaključci EU posrednika o pravosuđu*, 30. novembar 2016. godine. [Dokument “Validity Appeal” nije bio dostupan istraživačima.](#)

114 Kancelarija za Kosovo i Metohiju i Kancelarija za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, [“Izveštaj o napretku u dijalogu Beograda i Prištine, decembar 2018. godine”](#), Beograd, 2019, str. 12.

115 Informacija ažurirana intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.- 21. novembra 2020. godine.

116 Informacija potvrđena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 19.- 21. novembra 2020. godine.

117 Kancelarija za Kosovo i Metohiju i Kancelarija za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, [“Izveštaj o napretku u dijalogu Beograda i Prištine, jun 2020. godine”](#), Beograd, 2020, str. 14

nema procedure priznanja presuda i odluka koje su donosili srpski sudovi u period od 1999. do 2017. godine, te da se time otežava primena sporazuma.¹¹⁸

5.2.7. Nadležnost za rešavanje i čuvanje starih predmeta

Sudbina predmeta koji su vođeni pred srpskim pravosudnim institucijama u periodu od 1999. godine do 2017. godine, ostaje uglavnom van okvira Sporazuma o pravosuđu. Podsetimo se da se da su građani za vreme paralelnog funkcionisanja institucija istovremeno podnosili zahteve za rešavanje građanskih predmeta i UNMIK-ovim i paralelnim sudovima, te je potreba za priznavanjem presuda u Srbiji na Kosovu ponekad dovodila i do protivrečnih pravnih ishoda, budući da sudovi u jednom sistemu (bilo UNMIK-ov ili srpski) nisu bili upoznati sa činjenicom da se isti predmet vodi ili da je presuda izrečena u istoj stvari u drugom sistemu.¹¹⁹

U pogledu krivičnih predmeta prema planu primene Briselskog sporazuma – prijem krivičnih predmeta od strane srpskih pravosudnih institucija se završio 15. jula 2013. godine. Od tada su rešavani samo hitni predmeti, koji su podrazumevali međuetničke incidente, nasilje u porodici, određivanje pritvora i slično. Nije zvanično izvršena primopredaja arhive i započetih predmeta kosovskim institucijama, pojedini ispitanici tvrde da je kosovskim vlastima nepoznato gde je arhiva pohranjena.

U pogledu parničnih, vanparničnih i postupaka izvršenja, iako je trebalo da se obustavi vođenje i ovih postupaka u septembru 2013. godine, to se dogodilo tek 15. oktobra 2017. godine, kada je formalno i trebala da otpočne primena Sporazuma o pravosuđu. Ovi predmeti se pretežno nalaze u drugim sudovima u srpskom pravosudnom sistemu, jer su pre integracije prenošene nadležnosti na sudove u opštinama koje su u blizini administrativnih prelaza. Treba napomenuti da se sada pred srpskim sudovima vode oni predmeti čije je izvršenje moguće na teritoriji Srbije. Konačno, na osnovu *Odluke Apelacionog suda u Nišu od 5. marta 2018. godine*,¹²⁰ 17. aprila 2018. godine potpisan je *Sporazum o sprovođenju Odluke o privremenom prenošenju nadležnosti* (dalje: Sporazum o privremenom prenosu nadležnosti) kojom je ozvaničen privremeni prenos mesne nadležnosti sa Osnovnog suda u Kosovskoj Mitrovici i Višeg suda u Kosovskoj Mitrovici na Osnovni i Viši sud u Leskovcu.

Odlukom je prenet nadležnost na Osnovni i Viši sud u Leskovcu zbog „nemoćnosti ovih sudova da postupaju“, a na osnovu člana 24(2) *Zakona o uređenju sudova*.¹²¹ Naime, Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštva u Republici Srbijipredvideo je donošenje posebnog zakona u vezi sa sudovima i javnim tužilaštvima na teritoriji AP KiM,¹²² a da će do momenta donošenja Zakona, ovi sudovi nastaviti sa radom i vršiti zakonske nadležnosti na ovoj teritoriji. Zakon je trebalo doneti do 31. decembra 2013. godine. Kako se to nije dogodilo, moralo se pronaći neko drugo formalno rešenje o nadležnosti za ove predmete, budući da nisu upućeni kosovskim institucijama.

118 Report 2020 Kosovo*, European Commission, October 6, 2020, p. 19.

119 Misija OEBS na Kosovu, "Paralelne strukture na kosovu 2006-2007", Priština, 2007, str. 21.

120 Odluka o privremenom prenosu nadležnosti Su I-1-23/18, Apelacioni sud u Nišu, 16. april 2018. godine.

121 Ibid.

122 Član 12, Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštva, "Sl. glasnik RS", br. 101/2013.

Po sklapanju Briselskog sporazuma, Visoki savet sudstva je Odlukom iz juna 2013. godine predvideo da će sudovi u Kosovskoj Mitrovici odlučivati o započetim predmetima do 15. jula 2013. godine, a da će odluke u tim predmetima izraditi do 1. septembra iste godine.¹²³ U Odluci VSS-a, navodi se i da će se akti kojima se pokreću predmeti posle 15. jula 2013. godine evidentirati i čuvati od strane ovih sudova kako bi se kasnije dostavili i rešili u okviru pravosudnih organa uspostavljenih u skladu sa Briselskim sporazumom, uključujući osnovne sudove u opštinama sa većinskim srpskim stanovništvom. Ti predmeti će se čuvati „na način koji će omogućiti poštovanje rokova za dostavljanje predmeta pravosudnim organima u skladu sa Sporazumom, au saradnji sa EULEX-om, što će biti definisano naknadnim dogovorom“.¹²⁴ Za hitne krivične predmete predviđeno je da se dostavljaju EULEX-u koji će ih rešavati, dok se za hitne građanske predmete predviđalo rešavanje od strane ovih sudova do septembra kada se očekivala realna integracija.

U Odluci Apelacionog suda u Nišu¹²⁵ od 5. marta 2018. godine, navodi se da kako je prošlo pet godina od pomenute odluke Visokog saveta sudstva, a poseban Zakon nije donet, smatrajući da pravosudne institucije koje bi oslikavale dogovoreno Briselskim sporazumom nisu uspostavljene, što je bio i stav Vrhovnog kasacionog suda,¹²⁶ insistiralo se na privremenom prenosu nadležnosti na sudove u Leskovcu, kako bi se ovi predmeti uopšte rešavali. U obrazloženju odluke navodi se da dolazi do konstantog kršenja osnovnih ljudskih prava na ovom području „jer (građani) ne mogu da pokreću sudske postupke, odnosno ne uživaju sudsku zaštitu, ili nastave već započete, niti da prinudno izvrše pravnosnažne sudske odluke. U već pokrenutim predmetima povređuje im se pravo na suđenje u razumnom roku, odnosno pravo na pravično suđenje“.¹²⁷ Istakli su da je neophodno preneti nadležnost na funkcionalan sud u srpskom pravosudnom sistemu kako bi se zaštitila prava građana, izričito pravo na imovinu, nasleđivanje, rad, zaključenje braka i slično.

Na osnovu ove odluke zaključen je i već pomenuti *Sporazum o privremenom prenošenju nadležnosti*.¹²⁸ Sporazumom je između ostalog definisano postupanje u predmetima raspravljanja zaostavštine i ostalim vanparničnim predmetima, parničnim i izvršnim predmetima. Osim predmeta izvršenja krivičnih sankcija, krivični predmeti neće biti predmet prenosa nadležnosti. Treba napomenuti da su se predmeti koji su predati Osnovnom i Višem sudu u Leskovcu selektovani od strane bivših rukovodilaca sudova u Mitrovici, prema tome da li ih je moguće izvršiti. Navodi se da arhiva ostaje na području Kosovske Mitrovice i da se neće preuzimati, dok se depozit i inventar pre-

123 Odluka Visokog saveta sudstva broj 06-00 -25 12013-01, 17. jun 2013. godine.

124 Ibid.

125 Odluka o privremenom prenosu nadležnosti Su I-1-23/18, Apelacioni sud u Nišu, 16. april 2018. godine.

126 U Odluci Apelacionog suda u Nišu navodi se da je ovakav stav iskazan u dopisu Vrhovnog kasacionog suda Kd 155/13 od 4. decembra 2013. godine.

127 Odluka o privremenom prenosu nadležnosti Su I-1-23/18, Apelacioni sud u Nišu, 16. april 2018. godine.

128 Sporazum o sprovođenju Odluke o privremenom prenošenju nadležnosti potpisan od strane predsednika Apelacionog suda u Nišu, predsednika Višeg suda u Leskovcu, predsednika Osnovnog suda u Leskovcu, bivšeg predsednika Višeg suda u Kosovskoj Mitrovici, bivše predsednice Osnovnog suda u Kosovskoj Mitrovici i državnog sekretara Ministarstva pravde 17. aprila 2018. godine.

nose na sudove u Leskovcu. Ministarstvo pravde obavezalo se da elektronski upisnik prenese na sudove u Leskovcu, dok se ostavlja u razmatranje mogućnost aktiviranje elektronske baze na „području AP KiM radi skeniranja predmeta“.¹²⁹

Na internet prezentaciji Osnovnog suda u Leskovcu danas se mogu pronaći tri zapisnika sa sednica Komisije za primopredaju, pregledavanje, razvrstavanje i podelu sudskim pisarnicama predmeta Osnovnog suda u Kosovskoj Mitrovici koji su dostavljeni Osnovnom sudu u Leskovcu.¹³⁰ Prva dva zapisnika datiraju iz oktobra i decembra 2018. i nose oznake Osnovnog suda u Kosovskoj Mitrovici koji više formalno ne funkcioniše. Poslednji zapisnik, koji nema nikakve oznake, samo potpis, sačinjen je u julu 2019. godine i njime je još 27 predmeta dostavljeno sudu u Leskovcu.

5.2.7.1. Postupanje po predmetima pred sudom u Leskovcu

Osnovni sud u Leskovcu dobio je u rešavanje 5008 predmeta.¹³¹ Sudijama je u zavisnosti od materije dodeljivano i do 200 predmeta koji su primarno bili u nadležnosti sudova u Mitrovici.¹³² Prema materiji, najviše je bilo predmeta u izvršnim postupcima (3464), potom parničnih postupaka (924) i ostavinskih 605.¹³³

Tabela 2:

Zbirni izveštaj o broju primljenih predmeta po materiji, broju rešenih predmeta i broju nerešenih predmeta po materijama na dan 31. decembra 2020. godine

RB	Materija	Primljeno	Rešeno	Ostalo nerešeno
1.	I	1015	949	66
2.	Iv	2330	2229	1
3.	P	194	160	34
4.	P1	637	509	128
5.	P2	93	76	17
6.	O	605	553	52
7.	R1	1	1	0
8.	R2	2	1	2
9.	R3	6	6	0
10.	PL	1	1	0
11.	POM	4	4	0
12.	IOI	107	42	65
13.	INK	3	1	2
14.	IPV I	1	1	0
15.	IPV IV	8	8	0
16.	PRR	1	0	1

129 Ibid.

130 Navedena dokumentacija dostupna na internet prezentaciji Osnovnog suda u Leskovcu: <https://bit.ly/2IW1Amv>.

131 Informacija dobijena na Okruglom stolu o primeni Akcionog plana za Poglavlje 23 od strane predstavnika Osnovnog suda u Leskovcu, održanom 22. marta 2019. godine u Nišu.

132 Informacije dobijene iz intervjua sa sudijama i zahteva za pristup informacija od javnog značaja informacija upućenog Osnovnom sudu u Leskovcu u januaru 2021. godine.

133 Detaljnije vidi Tabelu 2.

Osnovni sud u Leskovcu ne postupa u krivičnim predmetima u skladu sa Sporazumom o prenosu nadležnosti. Osnovni sud u Leskovcu je preuzeo predmete izvršenja krivičnih sankcija. Pred više srpskih sudova su vođeni predmeti u kojima su osuđena lica građani sa teritorije Kosova. S obzirom da prema ovim osuđenima nije izvršena izrečena krivična sankcija zbog njihove nedostupnosti organima, sudovi su ove nerešene predmete uputili Osnovnom sudu u Leskovcu na dalje postupanje. Sud postupa u nešto više od 56 ovih predmeta. Vrhovni kasacioni sud je uputio 3. jula 2018. godine **Obaveštenje** predsednicima osnovnih sudova da će ubuduće oni osnovni sudovi koji su doneli prvostepenu odluku preuzeti i predmete izvršenja krivičnih sankcija zbog nemogućnosti Osnovnog suda u Mitrovici da postupa.¹³⁴ U slučaju da je prvostepenu odluku doneo viši sud za upućivanje će postupati osnovni sud u mestu sedišta tog suda.¹³⁵ Kako ovi predmeti ne bi zastareli, Osnovni sud u Leskovcu svojim radnjama je prekidao relativnu zastarelost. Međutim, u predmetima u kojima je ipak nastupila zastarelost ili je nastupila pre momenta primanja, neophodna je saradnja i drugih sudova, budući da rešenje o zastarelosti upravo donosi sud koji je izrekao presudu.

Osnovni sud u Leskovcu je upućivao pozive u cilju izvršenja krivične sankcije, te ukoliko se stranka nije odazvala, raspisivane su poternice. U praksi suda, većina sprovedenih predmeta rešena je hapšenjem po poternici po prelasku granice / administrativnog prelaza na teritoriju Srbije. Lica koja su se javila na izdržavanje kazne, pozive su uglavnom primili putem redovne pošte koja i dalje funkcioniše na određenim delovima teritorije Kosova, dok je licima na nepokrivenom području Kosova to činjeno preko Ministarstva pravde. Budući da za odnose Srbije i Kosova ne može da se pokrene međunarodna pravna pomoć, izdržavanje kazne se izbegava neprelaženjem granice sa Srbijom. Kao poseban problem beleži se da su podaci u predmetima koji su dospeli u Osnovni sud u Leskovcu nepotpuni, te se dešavalo da lice koje je već izdržalo kaznu bude opet pozivano na izdržavanje iste.

Kao što se može videti iz **Tabele 2**, predmeta iz opšte parnice bilo je nešto manje od 200, od kojih je većina rešena. Sud je primio oko 90 novih predmeta od 2018. godine i većina se odnosi na novčane zahteve.¹³⁶ Sudu su dostavljeni i predmeti koji se odnose na nepokretnosti, a da Sporazumom nije određen prenos nadležnosti za ovu stvar. Iako sud nije u mogućnosti da izdvoji broj predmeta u kojima je došlo do prekida postupka, navode da je najčešće prekidanje postupka u ovim predmetima gde se kao predmet javlja nepokretnost, odnosno gde se pravo vezuje za nepokretnost (svojina, službenost i slično). Prepreke za postupanje vezuju se za nemogućnost izvođenja dokaza veštačenjem, kao i izostanak primene Sporazuma o katastru, što dovodi u pitanje i sam efekat donete odluke.

U pogledu **izvršne materije** sud u Leskovcu primio je preko 3000 starih predmeta sudova iz Kosovske Mitrovice. Od toga je zaključno sa 2020. godinom ostalo nerešeno manje od 70 predmeta. Najveći problem čine izvršenja koja se svode na

---

134 Vrhovni kasacioni sud, **Odluka Su VIII 224/18-1**, 3. jul 2018. godine.

135 Ibid.

136 U odnosu na predmete koji su primljeni nakon integracije pravosuđa na Kosovu, Osnovni sud u Leskovcu ne vodi posebnu evidenciju za predmete sa područja Kosova. Oni dobijaju redovne brojeve i spajaju se sa ostalim predmetima.

izvršenje na nepokretnosti. Novim Zakonom o izvršenju i obezbeđenju dodatno je smanjena nadležnost suda, pa se, na primer, u porodičnim predmetima radnje izvršenja svode na novčano kažnjavanje, dok je vraćanje na posao po rečima ispitanika skoro nemoguće.¹³⁷ Sud ostvaruje saradnju sa centrima za socijalni rad koji još uvek rade na teritoriji Kosova. Javni izvršitelji koji rade u sistemu Republike Kosovo ne mogu da postupaju po odlukama suda iz Srbije.

Osnovni sud u Leskovcu postupa i po starim **predmetima u porodičnim stvarima**, ali i prima nove. Preuzeto je 93 predmeta, od kojih je 76 rešeno do kraja 2020. godine. Karakteristika ovih predmeta je da se javljaju situacije gde je potrebno rešiti pravni status u isto vreme pred sudom u Leskovcu i sudom na teritoriji Kosova (dve odluke o razvodu ili utvrđivanju vanbračne zajednice). Ovo se dešava najčešće u slučaju kada jedan od supružnika živi na teritoriji Kosova, a drugi u Srbiji. Budući da je presuda doneta od strane suda Republike Kosova nevidljiva u sistemu Republike Srbije, supružnik koji živi u Srbiji ne može na osnovu takve presude ostvariti svoja prava. Nemoguće je sprovesti postupak priznanja sudske odluke jer Srbija ne priznaje Kosovo. Postojanje dve presude u istoj stvari je u suprotnosti sa osnovnim načelima prava. Dešava se da presude budu i sadržinski različite.¹³⁸

Prepreke u izvršenju presuda kojima se rešavaju prava i obaveze Srba sa severa Kosova dovele su donajčešćeg rešavanja problema sporazumom stranaka. Međutim, podelu imovine nije moguće obuhvatiti sporazumom ukoliko se odnosi na nepokretnosti koje se nalaze na teritoriji Kosova

Ukupno je 605 **ostavinskih predmeta** prebačeno u Leskovac, od kojih je rešeno 553. Ovo je takođe oblast u kojoj Leskovac po Sporazumu o privremenom prenosu nadležnosti sada prima i nove predmete. Problemi u ovim postupcima su neodazivanje stranaka na pozive i nepotpuna dokumentacija, odnosno nemogućnost njenog dostavljanja. U sudu ističu da imaju veliki broj neodazivanja lica koja se beleže uz list umrlih, jer su njihove adrese neažurirane, neki su interno raseljeni i slično. Lica koja se odazovu ističu da imaju problem u prikupljanju dokumentacije. U ovim postupcima, Osnovnom sudu u Leskovcu da bi postupao, potrebna je dokumentacija izdata od organa Republike Srbije, najčešće od matičnih službi i katastra. Za područje četiri opštine sa severa Kosova služba katastra je jedinstvena i nalazi se u Zvečanu, a za delove južno od Ibra u Kruševcu, dok su nadležne matične službe za ovu teritoriju i dalje rasute. Stranke ističu da im je za prikupljanje celokupne dokumentacije često potrebno po nekoliko dana, što ne mogu da priušte, a to u velikoj meri dalje utiče na trajanje ovih postupaka. Osnovni sud u Leskovcu ove predmete ne delegira notarima, već postupa po njima. Dokumentacija izdata od organa Republike Kosovo ne može biti uvažena pred ovim sudom. Ovo je još jedna od posledica izostanka primene Sporazuma o matičnim knjigama i Sporazuma o katastru.

Što se tiče **radnih sporova**, Osnovni sud u Leskovcu primio je 637 predmeta, od kojih je rešeno 509. Oko 80 predmeta bilo je iz perioda 2006-2009. godine, koji su već stizali kao stari predmeti, u kojima uopšte nije postupano. Poteškoće koje su se javljale u ovim predmetima odnosile su se na samu dokumentaciju u predmetu, koja je bila stara, nepotpuna, bez ažuriranih podataka, na izbledelim papirima, ali i na ote-

137 Na primer vraćanje na posao u institucije koje više ne postoje.

138 Može se na primer dogoditi da pred sudom Kosova otac dobije starateljstvo nad detetom, a majka plaća izdržavanje, a u Srbiji obrnuta situacija.

žano pronalaženje propisa koji se primenjuju u ovim slučajevima. Svega tri sudije postupale su u ovim predmetima, što implicira da su oni bili najopterećeniji kosovskim predmetima, preuzimajući po više od 200 predmeta, na svoje redovne predmete.

Sudije su se susretale sa terminima koje pozitivno pravo ne priznaje, poput “radno neangažovanih lica”.¹³⁹ Sa druge strane u pojedinim sporovima stranku zastupa pravobranilaštvo sa teritorije Kosova,¹⁴⁰ ili sam rukovodilac privremenog organa.¹⁴¹ Problem se javlja u potonjoj situaciji, jer su rukovodioci politički izabrane ličnosti koje ne moraju nužno imati diplomu pravnog fakulteta, naprotiv, dešava se da čak imaju samo četvrti stepen stručne spreme. Iz ovog razloga se dešava da sudije moraju punomoćnika da tretiraju kao neuku stranku, traže dopune za podneske i slično, što dalje produžava i otežava postupak. U prekidu su postupci koji se vode protiv nekadašnjih javnih preduzeća, institucija Republike Srbije koje su prestale da postoje. U novim predmetima koji stižu u sud sudije ističu da najčešće nema prepreka za postupanje.

Iako je došlo do opterećenosti sudova u Leskovcu zbog primene Sporazuma o privremenom prenosu nadležnosti, do momenta izrade izveštaja Osnovni sud u Leskovcu dobio je samo 2 saradnika.¹⁴²

Građani sa teritorije Kosova najčešće angažuju advokate koji rade na Kosovu da ih zastupaju pred sudovima u Leskovcu. Advokati iz Mitrovice često zastupaju stranke pred sudovima u Leskovcu, a da pritom nisu aktivni članovi Advokatske komore Srbije. Budući da ne postoji jedinstven stav, niti uputstvo nadležnih organa, odluku o tome da li će punomoćnik stranke moći da bude advokat koji je upisan u Advokatsku komoru Kosova, donose same sudije, najčešće na osnovu postojeće prakse neposredno višeg suda.¹⁴³ Praksa je različita te se zastupanje selektivno dopušta. Dodatni problemi za punomoćnike i stranke prouzrokovani su merama ograničenja kretanja i putovanja, posebno u kontekstu pandemije virusa COVID 19.

U pogledu troškova postupka, stranke koje dolaze sa područja Kosova neminovno će snositi troškove koje na kraju postupka neće moći da refundiraju ukoliko angažuju advokata iz Mitrovice (ili drugog dela Kosova). To su troškovi prevoza advokata. Građani koji žive na Kosovu na ovaj način stavljeni su u nejednaku poziciju, a sam Osnovni sud u Leskovcu nije u mogućnosti da prizna ovakve troškove, s obzirom da postoje advokati na teritoriji suda koje stranka potencijalno može angažovati. U

---

139 U ovim slučajevima jasno je da postoji ugovor o radu ali iz objektivnih razloga radnu obavezu nisu mogli da ispune.

140 Gradski pravobranioци postoje pri privremenim organima u Kosovskoj Mitrovici, Prištini i Leposaviću, kako navode sudije koje sude u ovim sporovima u Osnovnom sudu u Leskovcu.

141 Odluka o obrazovanju Privremenog organa u opštinama na teritoriji Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija, “*Službeni glasnik RS*”, br. 31/2013.

142 Prema sistematizaciji sud treba da ima 41 sudiju, uključujući predsednika, a trenutno radi 31 sudija. Očekuje se izbor 8 novih sudija u toku 2021. godine (izbor odložen usled pandemije virusa COVID 19.)

143 Neposredno viši sudovi najčešće nisu ni razmatrali ovo pitanje, već su uzimali kao dato, budući da su ovi punomoćnici zastupali i u prvostepenim predmetima. Pitanje su zapravo postavile sudije Osnovnog suda u Leskovcu koje su prvi put postupale u predmetima i donosile odluku o tome ili da ne private ili da po ugledu na praksu viših instanci. Informacije dobijene u okviru terenskog istraživanja Komiteta pravnika za ljudska prava YUCOM.

nedostatku posebnih propisa postupajući sud u Leskovcu nema osnova da prizna ove troškove. Strankama ostaje mogućnost da angažuju advokata sa područja postupajućeg suda, ali to otežava samu komunikaciju stranke i punomoćnika.

Srbi, pretežno iz severnih opština Kosova, i dalje koriste usluge pravosudnih institucija Srbije. Osnovni sud u Leskovca uspešno je primenio Spozum o privremenom prenosu nadležnosti. Usled toga, kao i realnih potreba građana, njegova nadležnost se de facto proširila, te ovaj sud prima i postupa po novim predmetima koje bi trebalo da rešava integrisano pravosuđe.

Vidi se da postoji nepoverenje nosilaca pravosudnih funkcija koji su integrisani u kosovski pravosudni sistem, da će Priština da otkoči proces u pogledu priznanja odluka i presuda. U najnovijem Izveštaju za Kosovo* 2020 Evropske komisije, konstatuje se da Priština mora da u potpunosti ispunjava dogovorene obaveze, dok se ne pominje problem prenosa nadležnosti u pomenutim predmetima na sud u Leskovcu.¹⁴⁴

5.3 Pristup pravdi i poverenje građana

Građani na severu Kosova i dalje nemaju adekvatan pristup pravdi. Najnovije istraživanje javnog mnjenja Centra za alternativno rešavanje sporova iz septembra 2020. godine, pre svega, pokazuje da trećina ispitanika, građana severa Kosova, ne smatra da su dobro informisani o svojim pravima.¹⁴⁵ Isti procenat građana smatra da nije dovoljno obaveštena o Briselskom sporazumu i samoj integraciji pravosudnih institucija u regionu Mitrovice.

Istraživanje javnog mnjenja Centra za alternativno rešavanje sporova o pravosuđu u mitrovačkom regionu pokazuje da čak 57% anketiranih Srba ne smatra da je nakon integracije pravosudni sistem regionu Mitrovice postao efikasniji. Najčešći problem koji navode je upravo nepoštovanje srpskog jezika kao službenog jezika, tvrdeći da to doprinosi lošoj percepciji o integrisanim institucijama pravosuđa.¹⁴⁶

Od građana koji su imali iskustva sa institucijama pravosuđa, konkretno integrisanim Osnovnim sudom u Mitrovici, samo je 43% je isto ocenilo kao „pozitivno”. Ovo je nizak procenat posebno kada se uzme u obzir da je nešto više od 20% ispitanika imalo iskustva sa pravosudnim institucijama. Petina ispitanika se slaže sa tvrdnjom da je po integraciji pravosudnog sistema u regionu Mitrovice postao nepristrasniji.

Poverenje u ideju integrisanog pravosuđa kod Srba na severu Kosova i dalje ne postoji budući da čak 81% ispitanih Srba izjavljuje da se ne bi osećalo prijatno da im sudija Albanac odlučuje u krivičnom postupku u kome bi bili stranka.¹⁴⁷ Takođe, svega nešto iznad 4% ispitanih Srba misli da je poboljšan pristup pravdi od integracije, dok većina nema stav po tom pitanju.¹⁴⁸

Ne postoji telefonska linija koja služi isključivo za informisanje stranaka o predmetima, niti postoji aktivna baza podataka o toku predmeta, već građani često dolaze lično da se raspituju, što otežava posao administrativnom osoblju, posebno u kontek-

---

144 Report on Kosovo* 2020, European Commission, October 6, 2020, p. 66.

145 Centar za alternativno rešavanje sporova, "Pravosuđe u mitrovačkom region – Istraživanje javnog mnjenja", Mitrovica, 2020.

146 Ibid., str. 25.

147 Ibid.

148 Ibid., str. 31.

stu pandemije.¹⁴⁹ Iako su formulari u sudu dvojezični, samo osoblje suda smatra da je prevod neprecizan, ali kako su zaposleni u pisarnici Albanci i Srbi, u osnovnoj komunikaciji sa strankama saopštava im se željena informacija ili izvršava zahtev na jeziku koji razumeju.¹⁵⁰

U izveštajnom periodu nije bilo konkursa za imenovanje sudija porotnika, sudskih veštaka, izvršitelja iz redova srpske zajednice, kao i konkurs za imenovanje v.d. nadzornih sudija u sudskoj jedinici u Štrpcu i Novom Brdu.¹⁵¹ Poseban problem za srpsko stanovništvo predstavlja nedostatak notara, kao i izvršitelja koji rade na srpskom jeziku, ako se uzme njihova uloga u kosovskom pravosudnom sistemu.¹⁵² Prema proračunima Vlade Srbije na severu Kosova neophodno je da funkcioniše bar 4 notara koja govore srpski jezik i bar toliko izvršitelja, stoga je neophodno prilagoditi i organizovati ispite za ovu profesiju koji ispunjavaju tražene kriterijume.¹⁵³ Tokom avgusta 2019. godine sprovedeni su odgovarajući intervjui sa osam kandidata, koji su prethodno do jula položili notarski ispit, ali još niko nije stupio na funkciju.¹⁵⁴ U međuvremenu, Srbi sa severa Kosova za pojedine stvari obraćaju se notarima Kosova, naravno uz prevodenje svih potrebnih dokumenata. Ipak za nasledničke izjave, kao i uverenja o nekažnjivosti, većina građana potražuje od srpskih institucija u Raškoj, ili rešava neophodna pitanja sa notarima u Leskovcu, ukoliko pak dalje prava ostvaruju u Srbiji.

Pored toga, ukupno 8 kosovskih Srba advokata radi na severu Kosova, od kojih su svi muškarci.¹⁵⁵ Ovi advokati zastupaju građane i pred sudovima u Leskovcu i drugim sudovima koji su preuzeli „kosovske predmete“, što dodatno utiče na njihovu dostupnost. Oni su svi članovi Advokatske komore Kosova. Ova komora obezbeđuje da se branioci po službenoj dužnosti u krivičnim predmetima dodeljuju prema redosledu sa jedinstvene liste, a ne prema poznavanju jezika, što može dovesti do težeg razumevanja između branioca i okrivljenog, a svakako dodatno dovodi u pitanje poštovanja

---

149 Informacija dobijena intervjuiima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19. – 21. oktobra 2020. godine.

150 ACDC, “Unapređenje upotrebe službenih jezika pred pravosudnim institucijama na severu Kosova”, Mitrovica, 2019, str. 17.

151 Kancelarija za Kosovo i Metohiju i Kancelarija za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, “Izveštaj o napretku u dijalogu Beograda i Prištine, jun 2020. godine”, Beograd, 2020, str. 12.

152 Rreze Hoxha, Francisco José García Martínez, “Going south? Integration of Serb Judges and Prosecutors from the North into the Kosovar Justice System”, Group for Legal and Political Studies, Belgrade, 2018, p.

153 Kancelarija za Kosovo i Metohiju i Kancelarija za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, “Izveštaj o napretku u dijalogu Beograda i Prištine, oktobar 2017. godine”, Beograd, 2017, str. 12.

154 Kancelarija za Kosovo i Metohiju i Kancelarija za koordinacione poslove u pregovaračkom procesu sa privremenim institucijama samouprave u Prištini, “Izveštaj o napretku u dijalogu Beograda i Prištine, jun 2020. godine”, Beograd, 2020, str. 13.

155 Informacija dobijena intervjuiima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19. – 21. oktobra 2020. godine.

prava na pravično suđenje. Takođe, neophodno je naglasiti da Advokatska komora ne raspolaže prevodiocima koji poznaju srpski jezik.

Veliki broj dokumenata koji se koriste kao dokazna sredstva u postupcima pred sudom nisu, u načelu, priznata od strane institucija Republike Kosovo pa time postoji pravna nesigurnost građana u pogledu mogućnosti upotrebe ovih dokumenata u sudskom postupku. Ne postoji jedinstveni stav sudija u pogledu važenja ovih dokumenata,¹⁵⁶ tj. upravnih akata i uverenja koja su izdata od strane srpskih institucija na teritoriji Kosova od 1999. godine do integracije.

Dodatni problem je potreba građana koji žive na severu Kosova da imaju dve presude u istoj stvari (jednu od kosovskih i drugu od srpskih sudova) kako bi mogli da ostvare pun obim prava koja su im garantovana. Ova situacija posebno je problematična kada su u pitanju postupci iz oblasti porodičnog prava. Najveći problem imaju građani koji su stupili u brak nakon 16. septembra 2016. godine pred srpskim institucijama.¹⁵⁷ U slučaju razvoda, istovremeno se pokreće postupak za razvod braka pred Osnovnim sudom u Leskovcu i postupak raskida vanbračne zajednice pred Osnovnim sudom u Mitrovici, budući da ovi brakovi nisu formalno ni sklopljeni za institucije Kosova.¹⁵⁸ Ukoliko se javi potreba ostvarivanja drugih prava koja građani treba da ostvare, a proizilaze iz ovih odluka, građani opet sami donose odluku da li će se obratiti jednom ili drugom sudu, a potencijalno to čine i pred oba suda.

U pogledu prava na besplatnu pravnu pomoć, formirane su dve službe besplatne pravne pomoći pri privremenim organima Republike Srbije na teritoriji Kosova – u Mitrovici, koja pokriva četiri opštine na severu Kosova i druga u Gračanici. Za ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć građani moraju priložiti potvrdu o nezaposlenosti da bi im bilo izdato rešenje, odnosno dodeljen advokat po ovom osnovu.¹⁵⁹

5.4. Funkcionisanje pravosuđa tokom pandemije COVID 19

Ograničenje kretanja, tzv. potpuno zaključavanje usled izbijanja pandemije COVID 19, trajalo je od 12. marta do 17. maja 2020. godine. Sudski savet Kosova je 15. marta 2020. godine doneo *Odluku br. 53/2020* da se sve aktivnosti u okviru Sudskog saveta Kosova i svih sudova Kosova se smanje i da će predsednici sudova odrediti sudije i administrativno osoblje u dovoljnom broju za nadzor i obavljanje samo onih aktivnosti koje su hitne prirode.¹⁶⁰ Predsednik Osnovnog suda u Mitrovici, na osnovu ove odluke, istog dana je doneo *Odluku SU br. 65/2020*. Odlukom su sve aktivnosti Osnovnog suda u Mitrovici i sudskih ogranaka u Srbici, Vučitrnu, Zubinom Potoku i Leposaviću svedene na minimum. Postupci koji su se održavali bili su oni neodložne i hitne prirode, poput mera obezbeđenja prisustva optuženih, sudskih pritvora ili dru-

156 Istraživanje je pokazalo da postoji selektivan pristup ovoj problematici od strane postupajućih sudija.

157 Odluka Vlade Republike Kosova o priznavanju srpskih izvoda od 10. juna 1999. godine do 14. septembra 2016. godine.

158 Informacija dobijena intervjuiima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.- 21. oktobra 2020. godine.

159 Informacija dobijena intervjuiima sprovedenim u Mitrovici i Prištini u periodu od 19.- 21. oktobra 2020. godine.

160 Sudski savet Kosova, *Odluka SSK br. 53/2020*, 15. mart 2020. godine.

gih mera, slučajeva nasilja u porodici, kao i drugih hitnih slučajeva koji se eventualno mogu pojaviti u krivičnim, građanskim, prekršajnim i maloletničkim sudskim postupcima.¹⁶¹

Svi od ranije zakazani sudski pretresi ili ročišta za mesec mart 2020. godine su otkazani. Sudski administrator, zamenik administratora i pomoćnici administratora sačinili su poseban *Raspored dežurnih sudija i administrativnih radnika* koji su obavljali pomenute hitne sudske radnje, dok su ostali morali biti dostupni na službeni telefon svakog radnog dana u vreme radnog vremena od 08 do 16 časova.¹⁶²

Slično su funkcionisala i tužilaštva. Tako je 16. marta 2020. stupila na snagu i Odluka Tužilačkog saveta Kosova kojom su smanjene aktivnosti unutar Tužilačkog saveta Kosova i Kancelarije glavnog državnog tužioca.¹⁶³ Glavni državni tužilac i glavni tužioци tužilaštava Kosova ovom odlukom, a u kontekstu pandemije COVID-a 19, ovlašćeni su da imenuju dovoljno tužilaca i administrativnog osoblja za nadzor i sprovođenje samo hitnih aktivnosti i radnji određenih zakonskim rokovima, dok su Generalni direktor Sekretarijata Tužilačkog saveta Kosova i direktor Jedinice za procenu učinka tužilaštva bili ovlašćeni isto da učine u odnosu na administrativno osoblje. Svi zaposleni u tužilačkom sistemu koji su bili oslobođeni rada iz kancelarije bili su dužni da obavljaju svoje aktivnosti putem elektronskih sredstava komunikacije. Na podstranici Osnovnog tužilaštva u Mitrovici nije bilo dodatnih informacija u kontekstu rada za vreme pandemije.

Prema internet prezentaciji suda u toku trajanja potpunog ograničenja kretanja zakazano je oko 90 glavnih pretresa u građanskoj materiji, a odlaganja su bila minimalna.¹⁶⁴ Kancelarija UNDP na Kosovu je uložila napore da iz navedenih razloga osnaži i omogući upotrebu IT infrastrukture u sudovima.¹⁶⁵ Predsednik Osnovnog suda u Mitrovici je odlučio da se suđenja ne drže putem video veze, kako zbog kršenja načela neposrednosti, ali i zbog tehničke neopremljenosti suda.¹⁶⁶

Tužilački savet Kosova je u maju 2020. objavio *Privremeni vodič za zaštitu od COVID-19 u tužilačkom sistemu Kosova*, namenjen zaštiti i sprečavanju širenja virusa COVID-19 na radnom mestu u kosovskom tužilačkom sistemu.¹⁶⁷ Vodič je dostupan online i na srpskom jeziku. Saslušanja i ispitivanje stranaka vrše se na unapred koordinisani način unapred sa nadležnim tužilaštvima, pratnju stranke obavljaju odgovorni službenici, dok slobodno kretanje stranaka po prostorijama tužilaštva, bez nadzora nije dozvoljeno. Odlukom TSK od 29. maja 2020. godine, u skladu sa poboljšanjem situacije, povećane su aktivnosti tužilaštava.

161 Osnovni sud u Mitrovici, *Odluka SU, br. 65/2020*, 16. mart 2020. godine.

162 Ibid.

163 Tužilački savet Kosova, Mesečni bilten – mart 2020. godine, str. 7-8. Dostupno na: <https://prokuroria-rks.org/assets/cms/uploads/files/Buletinet/kpk/Bilten%20Mart%202020.pdf>.

164 Informacija dostupna na internet prezentaciji Osnovnog suda u Mitrovici.

165 European Commission for the Efficiency of Justice, State of the Implementation of the CEPEJ Cooperation Programmes Report, July 1, 2020, p. 12.

166 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici i Prišzini u periodu od 19.- 21. oktobra 2020. godine.

167 Tužilački savet Kosova, "*Privremeni vodič za zaštitu od COVID-19 u tužilačkom sistemu Kosova*", Priština, maj 2020. Dostupno na:

Dana 2. juna 2020. godine Sudski savet Kosova usvojio je *Akcioni plan za upravljanje vanrednim kriznim situacijama* čija je svrha bila da omogući nesmetano funkcionisanje pravosudnih institucija na Kosovu u okolnostima vanrednih situacija, posebno onih izazvanih zdravstvenom situacijom u vezi sa borbom protiv COVID 19.¹⁶⁸ Plan je razrađen na osnovu hipotetičkih situacija ukoliko pandemija potraje, odnosno da sudovi neće raditi u punom kapacitetu; da pandemija ima drugi talas u drugom delu 2020. ili u 2021. godini; kao i ukoliko dođe do novih vanrednih situacija.

Predviđeno je osnivanje tela Saveta za upravljanje vanrednim situacijama, koji izrađuje, predlaže, nadgleda i podnosi izveštaj u vezi sa sprovođenjem planova za obavljanje delatnosti pravosuđa tokom vanredne situacije. Navodi se na koji način će se tela sastajati, donositi odluke, ali i predviđa mogućnost online zasedanja putem različitih platformi (Zoom, Skype i sl.).

Upravna tela Saveta formiraju se u svakom osnovnom sudu, Apelacionom sudu i Vrhovnom sudu, a čine ih predsednik suda, koji je i šef Upravnog tela, sudije nadzornici ogranaka u osnovnim sudovima/potpredsednici suda, za Apelacioni sud i Vrhovni sud i sudski administrator.

Nakon potvrđenih pozitivnih slučajeva zaraženih koronavirusom COVID 19 u julu 2020. godine na teritoriji koju pokriva Osnovni sud u Mitrovici, predsednik ovog suda odmah je formirao pomenuto telo i doneta je *Odluka u vezi sa aktivnostima suda povodom epidemije Covid-19* nakon hitne usmene konsultacije sa nadzornim sudijama, rukovodećom administracijom suda i delom sudija Osnovnog suda u Mitrovici.

Mere su bile slične onima u vanrednom stanju, osim što su aktivnosti suda i ogranaka smanjene “na obim koji će osigurati propisane mere zaštite i obezbediti kontinuitet rada suda u svim službama i procesima”, a smanjen je obim aktivnosti rada sudija i broj administrativnog osoblja na najneophodnije u svakom Odeljenju na rotacionoj osnovi.¹⁶⁹ Sudije su podeljene u dve grupe koje naizmenično svake druge nedelje u mesecu zakazuju suđenja, održavaju pretrese i ročišta i pripremaju odluke. Prioritet je dat suđenjima u predmetima koji su neodložne i hitne prirode. Svi od ranije zakazani sudski pretresi ili ročišta za jul 2020. godine su održavani uz preduzimanje svih potrebnih zaštitnih mera za učesnike sudskog postupka i zaposlene u sudu.

Do usvajanja novog *Zakona o sprečavanju i borbi protiv pandemije COVID 19*, 14. avgusta 2020. na Kosovu se pandemijom upravljalo po osnovu *Zakona o sprečavanju i kontroli zaraznih bolesti*. Novi zakon je usvojen tri meseca nakon što je Ustavni sud preporučio hitne izmene pravnog okvira zbog primene važećih mera Vlade za obuzdavanje pandemije.¹⁷⁰ Aktivnosti suda pojačane su od septembra 2020. godine.¹⁷¹

Dana 24. novembra 2020. godine, nakon sastanka Upravnog tela Osnovnog suda u Mitrovici doneto je *Uputstvo u vezi sa COVID 19*. Uputstvom je propisana obaveza striktnog poštovanja preporučenih mera od strane institucija javnog zdravlja Kosova; smanjenje osoblja do te mere da se ne ometa redovan rad (rad od kuće za sudije

168 Sudski savet Kosova, “*Akcioni plan za upravljanje vanrednim kriznim situacijama*”, Priština, jun 2020. godine, str. 1.

169 Osnovni sud u Mitrovici, *Odluka u vezi sa aktivnostima suda povodom epidemije Covid-19*, 8. jul 2020. godine.

170 *Report of the Secretary-General United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*, October 2020, p. 2.

171 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 19.-21. oktobra 2020. godine.

i osoblje starije od 60 godina, trudnice, osobe sa hroničnim bolestima, osoblje koje ne mora biti svakodnevno na poslu); zakazani sudski pretresi se održavaju uz poštovanje strogih mera, dok se zakazuju isključivo pretresi za predmete sa pravnim prioritetom iz drugog uputstva. Ovo uputstvo je i dalje na snazi u momentu pisanja ovog izveštaja.

5.4.1. Pristup pravdi na severu Kosova u toku vanrednog stanja

Kako zdravstvo na Kosovu i dalje funkcioniše po principu paralelnih institucija, te tako u sredinama sa većinskim srpskim stanovništvom i dalje rade bolnice pod okriljem zdravstvenog sistema Republike Srbije, stanovništvu, ali i medicinskim radnicima, nije bilo jasno koje mere treba poštovati.

Veliki problem u pogledu kršenja mera i pravne nesigurnosti imali su Srbi, ali i druge manjine na Kosovu, budući da izmene propisa, kao i važeći propisi, nisu prevođeni na srpski i/ili druge manjinske jezike. Posebno se ovaj dualizam primene mera primećivao u toku aprila 2020. godine. Policija je bila prinudni aparat kako za nepoštovanje mera Vlade Kosova, tako i onih donetih od strane Vlade Srbije. Krivičnog kažnjavanja nije bilo, ali je bilo učestalo podnošenje prekršajnih prijava od strane policije koje su zbog formalnih nedostataka najčešće odbijane od strane suda.¹⁷²

U skladu sa Ustavom Kosova i Zakonom o upotrebi jezika, oba jezika, srpski i albanski, imaju zvanični status. Od marta 2020. Vlada Kosova je izdala niz javnih izjava i uputstava, saopštenja, zvaničnih odluka i ostalih objava za medije i javnost kojim se odgovala na izazove pandemije. Razmena informacija između građana i Vlade Kosova isključivo se sprovodila na albanskom, uz odsustvo prevoda na srpski jezik.¹⁷³

Kancelarija Poverenika za jezike Kosova je 28. marta 2020. objavila je izveštaj kojim je saopštila da manjinske zajednice imaju otežan pristup pravdi, ali zaštiti zdravlja, usled nedostatka ili neadekvatnog prevoda informacija koje se odnose na mere povodom sprečavanja pandemije COVID 19.¹⁷⁴ Stanje su konstatovale u žalbi Povereniku lokalne nevladine organizacije 15. aprila i 9. juna, navodeći da je to suprotno važećem Zakonu o upotrebi jezika. Osnovni sud u Mitrovici objavio je na svojoj internet prezentaciji informacije relevantne za sprečavanje širenja zaraze.¹⁷⁵ U istraživanju NVO Aktiv iz Mitrovice, navodi se da skoro polovina ispitanika (48.7%), smatra da su dobijali informacije sa zakašnjenjem, a skoro 30% da relevantne informacije na srpskom jeziku nisu bile dostupne, te da su se uglavnom informisali iz medija o najnovijim merama.¹⁷⁶

Od početka pandemije COVID 19 na Kosovu je zabeležen porast slučajeva nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja. Od januara do juna 2020. zabeleženo je ukupno 1012 slučajeva nasilja u porodici, dok je u 2019. godini taj broj bio 785.¹⁷⁷ Savgovornici ističu da je došlo do porasta slučajeva nasilja u porodici, te da su ovi predmeti rešavani kao hitni pred Osnovnim sudom u Mitrovici.¹⁷⁸

172 Ibid.

173 NVO Aktiv, "[Ka prikladnijem odgovoru na pandemiju COVID 19](#)", Mitrovica, 2020, str. 5. Dostupno na: str. 5.

174 Report of the Secretary-General United Nations Interim Administration Mission in Kosovo, October 2020, pp. 7-8.

175 [Infografik](#) dostupan na internet prezentaciji suda.

176 NVO Aktiv, "[Analiza trendova 2020](#)", Mitrovica, 2020, str. 51.

177 Report of the Secretary-General United Nations Interim Administration Mission in Kosovo, October 2020, p. 10.

178 Informacija dobijena intervjuima sprovedenim u Mitrovici u periodu od 19.-21. oktobra 2020. godine.

6. Zaključak i preporuke

Poglavlje 35 ne zamenjuje dijalog Beograda i Prištine koji se vodi pod pokroviteljstvom EU, već ga dopunjava kroz primenu dogovora nastalih u okviru dijaloga. Tri godine primene Sporazuma o pravosuđu donele su unapređenje u funkcionisanju pravosuđa na severu Kosova, naročito u pogledu položaja srpskih predstavnika pravosuđa. Međutim, pristup pravdi za građane Kosova, posebno pripadnike srpske zajednice, nije obezbeđen. Sama primena Sporazuma stvorila je niz problema koji su rezultat nedovoljno promišljenih rešenja. Nastavilo se paralelno obraćanje građana srpskom i kosovskom pravosuđu. Do toga je došlo usled nedostatka sistemskog praćenja primene i efekata Sporazuma i davanja preporuka kako da se problemi adekvatno reše, te manjka političke volje da se neki delovi Sporazuma primene suštinski.

Manjak političke volje ostaje ključna prepreka u rešavanju problema, koji se ne tiču nužno Sporazuma o pravosuđu, nego i nekih drugih tačaka Briselskog sporazuma i dogovorenih sporazuma u okviru ovog dijaloga - od priznavanja diploma i pravosudnih ispita, te dostupnosti i uvezivanja matičnih knjiga, kao i katastra. Bez rešavanja ovih, ali i svih prethodno predstavljenih problema sa kojima se građani i građanke suočavaju, Sporazum o pravosuđu ne služi jednoj od svojih osnovnih svrha, a to je obezbeđivanje pristupa pravdi svim građanima koji treba da uživaju svoja prava na teritoriji Kosova.

Kako nijedna od preporuka iz prethodnog izveštaja nije ispunjena, u cilju poboljšanja primene Sporazuma o pravosuđu od strane Prištine i Beograda, te ispunjavanja obaveza Srbije iz Poglavlja 35, ponavljamo i predlažemo nove preporuke vlasti Srbije i Kosova:

6.1. Preporuke za unapređenje dijaloga Beograda i Prištine (za EU)

- 1) Insistirati na transparentnosti u procesu pregovora Beograda i Prištine u okviru obnovljenog dijaloga pod okriljem EU, posebno u odnosu na primenu postignutih sporazuma, uključujući i Sporazum o pravosuđu, te u skladu sa tim redovno obavешtavati javnost o napretku;
- 2) Formalizovati saradnju srpskih vlasti sa kosovskim pravosudnim savetima kako bi se stvorila mogućnost za ispunjavanje pojedinih prelaznih merila iz Poglavlja 35 koje se tiču pravosuđa;
- 3) Omogućiti postizanje i primenu ostalih povezanih sporazuma, poput Sporazuma o matičnim knjigama, Sporazuma o katastru i Sporazuma o univerzitetskim diplomama, čija primena utiče na funkcionisanje pravosuđa i pristup građana pravdi;
- 4) Ustanoviti redovni mehanizam za praćenje i indikatore merenja napretka u pogledu implementacije svakog od postignutih sporazuma u okviru dijaloga od strane vlasti u Srbiji i Kosovu, pod okriljem Specijalnog predstavnika za dijalog Beograda i Prištine;
- 5) Mapirati sve aktere i institucije odgovorne za primenu svih elemenata Sporazuma o pravosuđu i obezbediti njihovu koordinaciju i komunikaciju.

6.2. Preporuke za unapređenje funkcionisanja integrisanog pravosuđa na Kosovu

- 1) Obezbediti uslove i efikasne procedure za priznavanje diploma pravnih fakulteta iz Srbije i položenog pravosudnog ispita u Srbiji na Kosovu;
- 2) Prilagoditi kurikulum Pravnog fakulteta u Kosovskoj Mitrovici tako da uključi i kosovski pravni okvir i obezbediti dodatan kurs koji će pokriti osnovne razlike u materijalnom i procesnom pravu Srbije i Kosova;
- 3) Obuka Akademije pravde za stupanje na pravosudnu funkciju treba da sadrži razlike u materijalnom i procesnom pravu Srbije i Kosova;
- 4) Pravosudni saveti Kosova da objavljuju vanredne konkurse za popunjavanje upražnjenih mesta rezervisanih za srpske predstavnike pravosuđa, zbog povećanog odliva kadra usled njihove starosne strukture;
- 5) Pojednostaviti procedure i uslove za angažovanje prevodilaca u sudovima i tužilaštvima na Kosovu, obezbediti više buždetskih sredstava, te organizovati redovne obuke za prevođenje stručne pravne materije;
- 6) Omogućiti jednaku upotrebu jezika i pisama u postupcima pred pravosudnim institucijama;
- 7) Obezbediti prevod odluka pravosudnih saveta, svih apelacionih sudova i Vrhovnog suda na srpski i albanski, te unaprediti kvalitet i pravovremenost prevoda;
- 8) Detaljno analizirati razlike u prevodima zakona, posebno krivičnih i građanskih zakonika i pratećih procesnih zakona;
- 9) U skladu sa prelaznim merilom Srbija treba da donese posebne propise u pogledu srpskih sudskih institucija na Kosovu kako je predviđeno srpskim Zakonom o sedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava;
- 10) U cilju otklanjanja razlika u pristupu pravdi, zadržati važeći princip raspodele predmeta za Osnovni sud u Mitrovici, te omogućiti primenu istog i na ostale sudove koji funkcionišu na teritoriji Kosova, a u kojima rade i srpske sudije;
- 11) Obezbediti transparentnost rada Komisije koja će razmatrati odluke srpskih institucija iz perioda 1999. – 2013. godine, te jasno razraditi proceduru priznavanja kako sudskih odluka, kao i drugih odluka koje se odnose na radnje suda iz perioda funkcionisanja srpskih pravosudnih organa, a u cilju omogućavanja građanima da uživaju svoja prava;

6.3. Preporuke za obezbeđivanje pristupa pravdi

- 1) Popis predmeta, kao i arhivu svih sudskih i drugih odluka koje se odnose na radnje bivših sudova iz Kosovske Mitrovice, dostaviti nadležnoj Komisiji, kao i informaciju o predmetima koji su otpočeti pred ovim sudovima, a koji su preneti u nadležnost sudova u Leskovcu;
- 2) Doneti uputstvo u pogledu mogućnosti zastupanja stranaka koje se obraćaju sudovima u Leskovcu od strane advokata koji su upisani u Advokatsku komoru Kosova;
- 3) Objaviti konkurs za imenovanje sudija porotnika, izvršitelja i notara iz redova srpske zajednice, te obezbediti adekvatan program obuke na srpskom jeziku;
- 4) Napraviti integrisanu mapu službi Republike Srbije na teritoriji Kosova, koje su nadležne za primenu prava priznatim odlukama sudova u Leskovcu i Osnovnog suda u Mitrovici (službe besplatne pravne pomoći, centara za socijalni rad i slično).
- 5) Napraviti integrisanu mapu matičnih službi na teritoriji Srbije koje čuvaju podatke o građanima sa teritorije Autonomne pokrajine Kosovo i Metohij.